

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

Α.Τ.Ε.Ι ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΒΙΟ.ΘΕ.ΚΑ

**ΘΕΜΑ: « ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ
ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΑ ΒΑΣΙΚΩΝ
ΛΑΧΑΝΟΚΟΜΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ »**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

Α.Τ.Ε.Ι ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΒΙΟ.ΘΕ.ΚΑ

**ΘΕΜΑ: « ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ
ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΒΑΣΙΚΩΝ
ΛΑΧΑΝΟΚΟΜΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ »**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
1.1. Διαστάσεις και σχήμα λαχανόκηπου.....	3
1.1 α) Μακρόστενος λαχανόκηπος.....	4
1.1β) Τετράγωνος λαχανόκηπος.....	5
1.1 γ) Γεωμετρικός λαχανόκηπος.....	5
1.1δ) Κυκλικός λαχανόκηπος.....	6
1.1.ε) Οργανωμένος λαχανόκηπος.....	6
1.1.στ) Λαχανόκηπος της Αυλής.....	7
1.2. Θέση και προσανατολισμός.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
2.1. Το έδαφος στον λαχανόκηπο.....	9
2.2. Χώμα και είδη χώματος.....	9
2.2.α) Σκούρο μαύρο χώμα.....	10
2.2.β) Κοκκινόχωμα ή κιτρινωπό.....	10
2.2.γ) Καφέ χαλικιώτο.....	11
2.3. Προετοιμασία εδάφους και λίπανση.....	11
2.4. Διαμόρφωση εδάφους.....	12
2.5. Κοπριά και Κομπόστ.....	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. Τα εδώδιμα μέρη των λαχανικών.....	15
3.2. Αμειψισπορά και διαδοχή στην καλλιέργεια.....	16
3.3. Συγκαλλιέργεια.....	18
3.4. Σπόροι.....	20
3.4.α) Συλλογή σπόρων.....	20
3.4.β) Σπορά και σπορείο.....	21
3.5. Μεταφύτευση.....	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1. Φθινοπωρινός – Χειμωνιάτικος Λαχανόκηπος.....	25
➤ <u>ΑΓΚΙΝΑΡΑ</u> (Cynara Scolymus).....	26
➤ <u>ΚΑΡΟΤΟ</u> (Daucus Carota Var. Sativa).....	27
➤ <u>ΚΟΥΚΙ</u> (Vicia Faba).....	28
➤ <u>ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ</u> (Brassica Oleracea).....	29
➤ <u>ΚΡΕΜΜΥΔΙ</u> (Allium Cepa).....	30
➤ <u>ΛΑΧΑΝΟ</u> (Brassica oleracea).....	31
➤ <u>ΜΑΡΟΥΛΙ</u> (Lactuca Sativa).....	32
➤ <u>ΠΑΤΖΑΡΙ</u> (Beta vulgaris).....	33
➤ <u>ΑΡΑΚΑΣ</u> (Pisum sativum).....	34
➤ <u>ΠΡΑΣΟ</u> (Allium porrum).....	35
➤ <u>ΡΑΔΙΚΙ</u> (Chicorium intybus).....	36
➤ <u>ΡΑΠΑΝΙ</u> (Raphanus sativus).....	37
➤ <u>ΣΚΟΡΔΟ</u> (Allium sativum).....	38
➤ <u>ΣΠΑΝΑΚΙ</u> (Spinacia oleraceae).....	39
➤ <u>ΣΠΑΡΑΓΓΙ</u> (Asparagus officinalis).....	40
➤ <u>ΦΡΑΟΥΛΑ</u> (Fragaria vesca).....	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1. Ανοιξιότικος – Καλοκαιρινός Λαχανόκηπος.....	42
➤ <u>ΑΓΓΟΥΡΙ</u> (<i>Cucumis sativus</i>).....	43
➤ <u>ΓΛΥΚΟΠΑΤΑΤΑ</u> (<i>Convolvulus batatas</i>).....	44
➤ <u>ΚΑΡΠΟΥΖΙ</u> (<i>Citrullus vulgaris</i>).....	45
➤ <u>ΚΟΛΟΚΥΘΙ</u> (<i>Cucurbita pepo</i>).....	46
➤ <u>ΜΕΛΙΤΖΑΝΑ</u> (<i>Solanum melongena</i>).....	47
➤ <u>ΜΠΑΜΙΑ</u> (<i>Hibiscus esculentus</i>).....	48
➤ <u>ΠΑΤΑΤΑ</u> (<i>Solanum tuberosum</i>).....	49
➤ <u>ΠΕΠΟΝΙ</u> (<i>Cucumis melo</i>).....	50
➤ <u>ΠΙΠΕΡΙΑ</u> (<i>Capsicum annuum</i>).....	51
➤ <u>ΤΟΜΑΤΑ</u> (<i>Solanum lycopersicum</i>).....	52
➤ <u>ΦΑΣΟΛΑΚΙ</u> (<i>Phaseolus Vulgaris</i>).....	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1. Κατάλογος για την σπορά αρωματικών φυτών και βοτάνων ενός οικογενειακού λαχανόκηπου.....	54
➤ <u>ΑΝΙΘΟΣ</u> (<i>Anethum graveolens</i>).....	54
➤ <u>ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ</u> (<i>Artemisia dracunculus</i>).....	55
➤ <u>ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ</u> (<i>Bassilicum</i>).....	56
➤ <u>ΔΕΝΔΡΟΛΙΒΑΝΟ</u> (<i>Rosmarinum officinalis</i>).....	57
➤ <u>ΘΥΜΑΡΙ</u> (<i>Thymus vulgaris</i>).....	58
➤ <u>ΚΟΛΙΑΝΔΡΟΣ</u> (<i>Coriandrum sativum</i>).....	59
➤ <u>ΣΕΛΙΝΟ</u> (<i>Apium graveolens</i>).....	60
➤ <u>ΛΕΒΑΝΤΑ</u> (<i>Levendula angustifoli</i>).....	61
➤ <u>ΜΑΪΝΤΑΝΟΣ</u> (<i>Petroselinum crispum</i>).....	62
➤ <u>ΜΑΤΖΟΥΡΑΝΑ</u> (<i>Origanum majorana</i>).....	63
➤ <u>ΡΙΓΑΝΗ</u> (<i>Origanum vulgare</i>).....	64
➤ <u>ΦΑΣΚΟΜΗΛΟ</u> (<i>Saliva officinalis</i>).....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1. Ημερολόγιο με όλες τις διεργασίες που απαιτεί ένας λαχανόκηπος	66
7.1.α) Ιανουάριος.....	66
7.1.β) Φεβρουάριος.....	66
7.1.γ) Μάρτιος	68
7.1.δ) Απρίλιος.....	69
7.1.ε) Μάιος.....	70
7.1.στ) Ιούνιος.....	71
7.1.ζ) Ιούλιος.....	71
7.1.η) Αύγουστος.....	72
7.1.θ) Σεπτέμβριος.....	73
7.1.ι) Οκτώβριος.....	73
7.1.κ) Νοέμβριος.....	74
7.1.λ) Δεκέμβριος.....	75
7.2. Βασικοί κανόνες.....	75
7.3. Χρήσιμες συμβουλές.....	78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	79

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η τάση για τη δημιουργία λαχανόκηπων στο σπίτι έγινε πολύ ισχυρότερη από τότε που αρχίσαμε να ανησυχούμε για την ποιότητα των αγροτικών προϊόντων.

Η απειλή των μεταλλαγμένων και ο φόβος για τα φυτοφάρμακα, μας δείχνουν ότι αξίζει να αφιερώσουμε λίγο χρόνο για την περιποίηση ενός τέτοιου κήπου. Υπάρχουν βέβαια και πολλά πλεονεκτήματα που προκύπτουν απ' αυτή την διαδικασία.

Πρώτα απ' όλα τα προϊόντα της οικιακής παραγωγής είναι πολύ πιο νόστιμα, κι αυτό γιατί κόβονται ώριμα. Αντίθετα, αυτά του εμπορίου, για να αντέξουν το στάδιο της μεταφοράς και της έκθεσης στα ράφια του σουπερμάρκετ, συλλέγονται άγουρα. Τα προϊόντα οικιακής παραγωγής καταναλώνονται αμέσως και δεν συντηρούνται στην ψύξη για αρκετές εβδομάδες, όπως συνήθως συμβαίνει.

Έτσι, αποδίδουν στο ακέραιο τις βιταμίνες και όλα τα άλλα συστατικά τους, που τόσο πολύτιμα είναι για την υγεία μας. Υπάρχει φυσικά και η βαθιά ικανοποίηση που σίγουρα αισθανόμαστε όταν παράγουμε μόνοι μας ένα μέρος της τροφής μας, ενώ αποκτούμε ξανά μια υγιή σχέση με τη φύση και το ρυθμό των εποχών της. Επίσης, εκτονώνουμε το άγχος σκαλίζοντας και κλαδεύοντας, μαθαίνοντας και στα παιδιά μας την αξία και την χαρά της κηπουρικής.

Πολλοί θα θέλαμε να φτιάξουμε ένα λαχανόκηπο στο σπίτι αλλά δεν το αποφασίζουμε γιατί φοβόμαστε ότι η βεβαρημένη ατμόσφαιρα της πόλης θα δηλητηριάσει τα προϊόντα μας. Από τότε όμως που κυκλοφόρησε η αμόλυβδη βενζίνη, ο κίνδυνος αυτός έχει σχεδόν εξαλειφθεί. Σύμφωνα με τους ειδικούς, μία απόσταση πενήντα μέτρων από τους μεγάλους αυτοκινητόδρομους είναι αρκετή για να καλλιεργήσουμε με ασφάλεια τα προϊόντα της προτίμησής μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για να γίνει σωστός σχεδιασμός του λαχανόκηπου εκτός από την πείρα που είναι απαραίτητη για τον καλλιεργητή θα πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά και τα εξής στοιχεία: α) την επιφάνεια και την έκταση του λαχανόκηπου, β) τον φράχτη, γ) το σημείο του νερού απ' όπου θα ξεκινούν τα αυλάκια, δ) το πηγάδι , ε) τα μονοπάτια που θα χρειαστούν, στ) τα διάφορα προστατευτικά όπως, τα δίχτυα σκίασης και τα εργαλεία που θα χρειαστεί.

Η τοποθέτηση όλων αυτών των στοιχείων , το μέγεθος τους και η έκτασή τους , ο αριθμός και η ποιότητά τους εξαρτώνται από τις ανάγκες και τα διαθέσιμα κεφάλαια, τον σκοπό της καλλιέργειας και την ειδίκευση του λαχανόκηπου , την διαδοχή των καλλιεργειών και τις γνώσεις του καλλιεργητή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. Διαστάσεις και σχήμα λαχανόκηπου

Ένας καλοσχεδιασμένος λαχανόκηπος σύμφωνα με τις **προσωπικές ανάγκες των ιδιοκτητών του**, με τις κατάλληλες διαστάσεις και το σωστό προσανατολισμό μπορεί να ανταμείψει στο έπακρο τους κόπους προσφέροντας μια καλή σοδειά καθώς και να προσφέρει συνθήκες δημιουργικής ενασχόλησης.

Ξεκινώντας με το σχεδιασμό του λαχανόκηπου πρέπει να ληφθεί υπόψη ο χρόνος που είναι διατεθειμένος να αφιερώσει σε αυτόν. Αν ο χρόνος είναι περιορισμένος ή ο λαχανόκηπος βρίσκεται στην εξοχική κατοικία τότε θα πρέπει να περιοριστούν οι διαστάσεις του κήπου με τα λαχανικά και να επιλεγούν λαχανικά που δεν έχουν μεγάλες καλλιεργητικές απαιτήσεις.

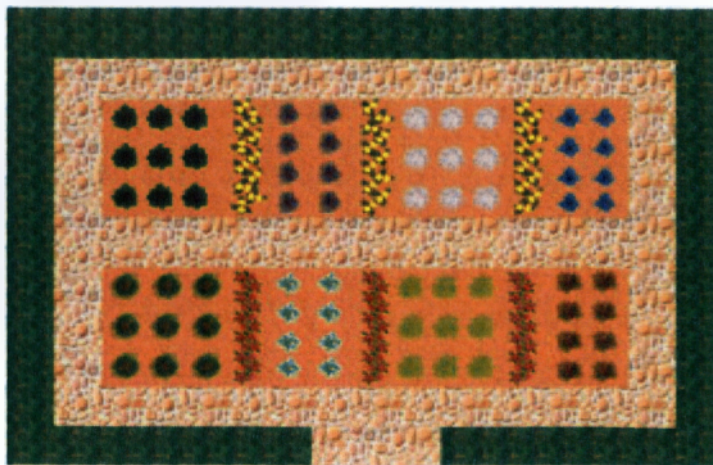
Σε ότι αφορά το **σχήμα του λαχανόκηπου**, υπάρχουν πολλές επιλογές ανάλογα με το χώρο και τη φαντασία του καλλιεργητή. Οι πιο συνηθισμένοι λαχανόκηποι έχουν σχήμα **ορθογωνίου ή τετραγώνου** και η φύτευση των λαχανικών γίνεται σε σειρές. Η φύτευση σε ευθείες γραμμές καλύπτει καλύτερα την επιφάνεια του εδάφους και έτσι με αυτό το σχήμα του λαχανόκηπου γίνεται καλύτερη εκμετάλλευση του διαθέσιμου χώρου. Εκτός όμως από το τυπικό αυτό μοτίβο ο λαχανόκηπος μπορεί να είναι **κυκλικός ή ημικυκλικός ή χωρισμένος σε τετράγωνα** σε κάθε ένα από τα οποία καλλιεργείται διαφορετικό λαχανικό ή να έχει όποιο άλλο σχήμα που μπορεί να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα και τη λειτουργικότητα του κήπου. Όποιο σχήμα και να έχει τελικά ο λαχανόκηπος το σημαντικό είναι η ύπαρξη **διαδρόμων κίνησης** ανάμεσα στις σειρές των λαχανικών. Διαδρόμων πλάτους περίπου 30 εκ. θα εξυπηρετούν ώστε να πραγματοποιηθούν όλες οι καλλιεργητικές εργασίες χωρίς να πατά κανείς ανάμεσα στα λαχανικά. Αν ο λαχανόκηπος είναι μεγάλος και υπάρχει ανάγκη μετακίνησης μέσα σε αυτόν καροτσιού, φρέζας ή άλλου ογκώδους μηχανήματος, τότε οι διάδρομοι θα πρέπει να έχουν πλάτος τουλάχιστον 80 εκ.. Τέλος, αν το **έδαφος** στο σημείο το οποίο προορίζεται για την εγκατάσταση του λαχανόκηπου παρουσιάζει μεγάλη κλίση, τότε πριν την εγκατάσταση του λαχανόκηπου πρέπει να δημιουργηθούν αναβαθμίδες πάνω στις οποίες θα γίνεται η καλλιέργεια των λαχανικών. Διαφορετικά το έδαφος του

λαχανόκηπου θα παρασύρεται από το νερό του ποτίσματος, τη βροχή και τον αέρα προς τα κατώτερα σημεία του κήπου και έτσι ο λαχανόκηπος δε θα είναι παραγωγικός.

Θεωρητικά οι διαστάσεις ενός λαχανόκηπου μπορούν να είναι όσο μικρές ή μεγάλες επιθυμεί κάποιος. Πρακτικά όμως κάτι τέτοιο δεν είναι ούτε δυνατό και τις περισσότερες φορές ούτε επιθυμητό. Ο χρυσός κανόνας για τις διαστάσεις ενός λαχανόκηπου που είναι ομαλά ενταγμένος μέσα στον υπόλοιπο είναι η συνολική επιφάνεια του λαχανόκηπου να μην ξεπερνά το 1/5 της συνολικής επιφάνειας του κήπου.

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω διακρίνουμε τα εξής σχήματα που μπορεί να πάρει ένας λαχανόκηπος:

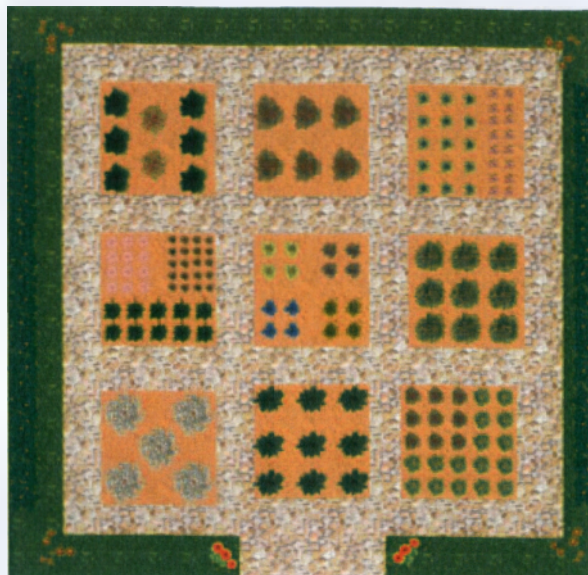
1.1.α) Μακρόστενος λαχανόκηπος: Εκτός από τους κύριους διαδρόμους απαιτούνται και μικρότεροι, δευτερεύοντες διάδρομοι ανάμεσα στα λαχανικά. Οι χώροι φύτευσης μπορούν να χωρίζονται και με σειρές λουλουδιών και αρωματικών φυτών, τα οποία συμβάλουν και στη βιολογική αντιμετώπιση των εχθρών και ασθενειών του

λαχανόκηπου.

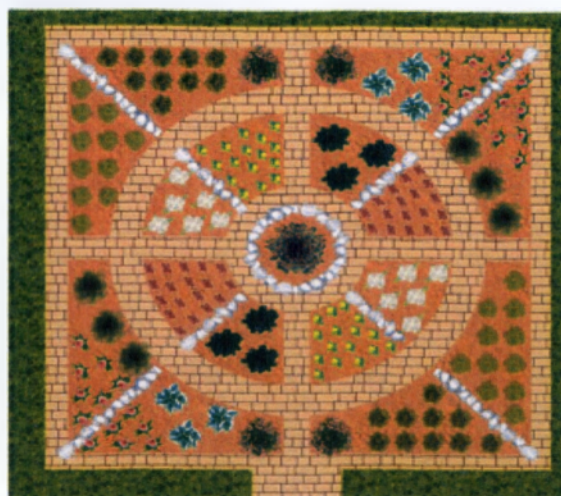
Εικόνα 1.1. Μακρόστενος λαχανόκηπος

1.1.β) Τετράγωνος λαχανόκηπος: Περιφερειακά των εξωτερικών διαδρόμων κίνησης μπορούν να φυτευτούν αρωματικά και ετήσια φυτά ενώ κάποιες από τις πλευρές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την καλλιέργεια λαχανικών που αναρριχώνται.

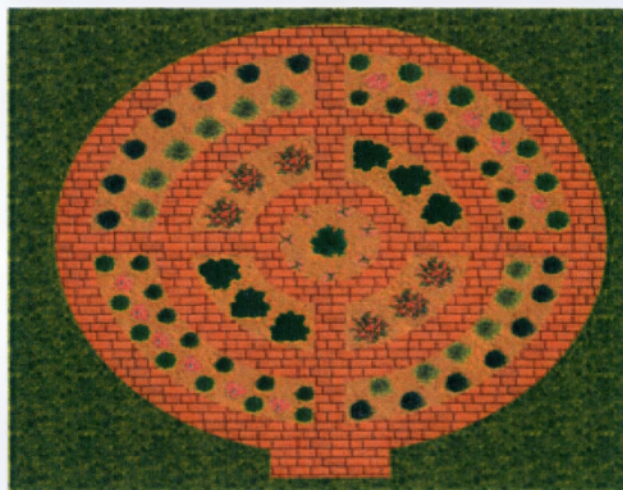
Εικόνα 1.2. Τετράγωνος λαχανόκηπος

1.1.γ) Γεωμετρικός λαχανόκηπος: Προσφέρει πολλές θέσεις φύτευσης και σχετικά εύκολη συντήρηση. Και εδώ απαιτείται προσοχή ώστε να μην σκιάζονται τα λαχανικά που βρίσκονται στο εσωτερικό.

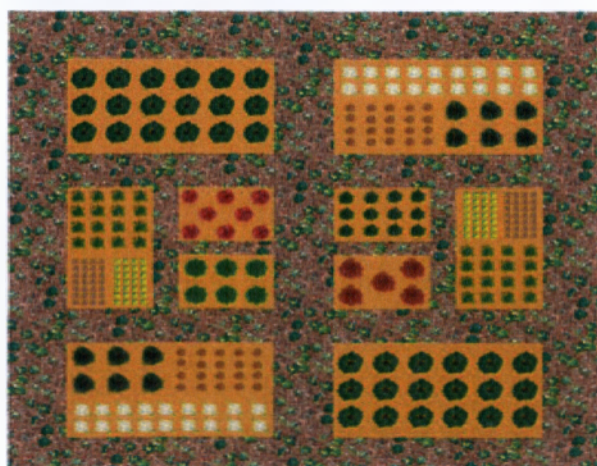
Εικόνα 1.3. Γεωμετρικός λαχανόκηπος

1.1.δ) Κυκλικός λαχανόκηπος: Τα φυτά που φυτεύονται στον εξωτερικό κύκλο δεν πρέπει να έχουν μεγαλύτερη ανάπτυξη από τα φυτά του εσωτερικού κύκλου για να μην τα σκιάζουν. Παραλλαγή αυτού του τύπου μπορεί να είναι ο ημικυκλικός λαχανόκηπος που έχει ευκολότερη συντήρηση.

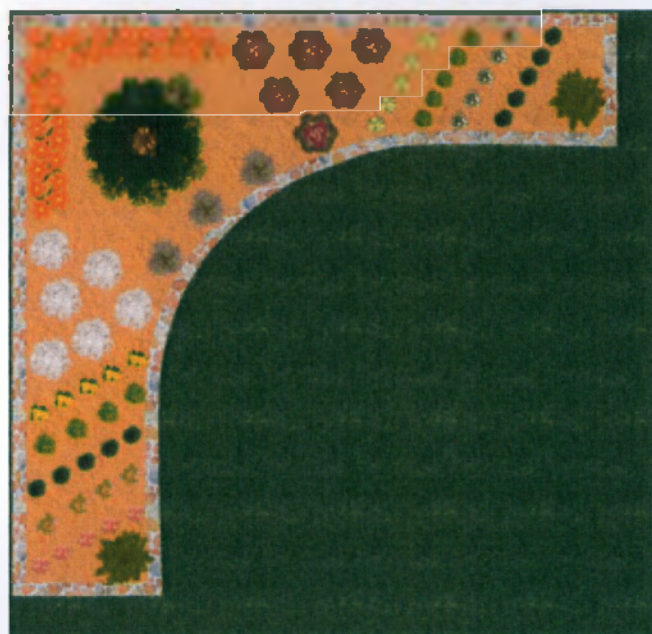
Εικόνα 1.4. Κυκλικός λαχανόκηπος

1.1.ε) Οργανωμένος λαχανόκηπος: Ο διαθέσιμος χώρος για τη δημιουργία του λαχανόκηπου χωρίζεται σε μεγαλύτερες και μικρότερες ορθογώνιες περιοχές φύτευσης. Έτσι στις μεγαλύτερες περιοχές μπορούν να καλλιεργηθούν λαχανικά που απαιτούν περισσότερο χώρο ή που είναι επιθυμητή η μεγαλύτερη παραγωγή.

Εικόνα 1.5. Οργανωμένος λαχανόκηπος

1.1.στ) Λαχανόκηπος της Αυλής: Ουσιαστικά πρόκειται για γωνιακό παρτέρι στην άκρη της αυλής ή του κήπου, που έχει μετατραπεί σε λαχανόκηπο.

Εικόνα 1.6. Λαχανόκηπος της αυλής

1.2. Θέση και προσανατολισμός

Ο λαχανόκηπος θα πρέπει να έχει **ηλιόλουστη έκθεση** χωρίς υπερβολικά υψηλές θερμοκρασίες. Γενικά, κατάλληλες για την εγκατάσταση λαχανόκηπου θεωρούνται η **ανατολική** και η **νότια** πλευρά του κήπου χωρίς αυτό να σημαίνει πως αποκλείονται οι υπόλοιπες που πληρούν την προϋπόθεση της ανεμπόδιστης ηλιοφάνειας. Επιπλέον σημαντικό είναι ο χώρος του λαχανόκηπου να μην **δέχεται έντονους ανέμους** και να μην σκιάζεται από δέντρα, κτήρια ή φράκτες. Η **πρόσβαση** στο λαχανόκηπο από το σπίτι και αν είναι δυνατόν από την κουζίνα του σπιτιού, θα πρέπει να είναι **εύκολη** και **γρήγορη**.

Ας συνοψίσουμε , τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την δημιουργία και την φροντίδα ενός λαχανόκηπου:

- Ο ελεύθερος χρόνος
- Η οργάνωση του λαχανόκηπου

- Η θέση του
- Το ανάγλυφο του εδάφους

Ο ελεύθερος χρόνος: Είναι σημαντικό να προσδιορίσουμε τον ελεύθερο χρόνο που θα διαθέτουμε για τον λαχανόκηπό μας. Ίσως να επεκταθούμε πολύ στην αρχή στα πλαίσια του αρχικού ενθουσιασμού και στη συνέχεια να αναγκαστούμε να περιορίσουμε την φροντίδα των λαχανικών μας ή να εγκαταλείψουμε ένα μέρος τους. Η εικόνα ενός παραμελημένου λαχανόκηπου ενδέχεται να μας απογοητεύσει. Αν λοιπόν συμβεί αυτό, δεν απογοητεύομαστε αλλά ξεκινάμε και πάλι από την αρχή.

Η οργάνωση: Όσο μικρός και αν είναι ο λαχανόκηπός μας, χρειάζεται να τον οργανώσουμε με εσωτερικές διαιρέσεις-μονοπάτια, έτσι ώστε να είναι προσβάσιμη ολόκληρη η επιφάνειά του. Αν ο χώρος είναι πολύ μικρός, δημιουργούμε γύρω-γύρω ένα μικρό μονοπάτι. Αν ο χώρος μας είναι κάπως μεγαλύτερος, δημιουργούμε δύο μονοπάτια που θα διασταυρώνονται στο κέντρο. Σε μεγαλύτερους χώρους, διαμορφώνουμε μικρά μονοπάτια ανάμεσα στα κύρια δρομάκια. Ως γενική αρχή, φροντίζουμε ώστε όλα τα τμήματα του λαχανόκηπου να είναι εύκολα προσβάσιμα, με την λιγότερη δυνατή σπατάλη καλλιεργήσιμου χώρου.

Η θέση: Ένας λαχανόκηπος για να είναι παραγωγικός, χρειάζεται φως και θερμότητα. Επομένως, όσο λιγότερο σκιάζεται το έδαφος από δέντρα ή οικήματα, τόσο καλύτερα αποτελέσματα θα προκύψουν. Αν ο χώρος είναι απροστάτευτος από τον βοριά, καλό είναι να τοποθετήσουμε μία πυκνή περίφραξη ή μία παρόμοια κατασκευή για την προστασία των χειμωνιάτικων λαχανικών μας.

Το ανάγλυφο του εδάφους: Κατά κανόνα, ιδανικό για τον λαχανόκηπο είναι ένα επίπεδο έδαφος. Αν το έδαφος που διαθέτουμε είναι υπερβολικά επικλινές, φροντίζουμε να το διαμορφώσουμε σε επίπεδα, ώστε να μειωθεί κατά το δυνατόν η κλίση. Η μεγάλη κλίση, μπορεί να είναι αιτία να παρασυρθούν τα φυτά μας σε περίπτωση δυνατής βροχής, αλλά και να δυσκολέψει το αναγκαίο ομοιόμορφο πότισμα τους καλοκαιρινούς μήνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ ΣΤΟΝ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟ

Στόχος μας είναι, να δημιουργήσουμε τον λαχανόκηπό μας, απλά και πρακτικά, όπως κάποτε συνέβαινε στον κήπο του χωριού, **χωρίς λιπάσματα και φυτοφάρμακα**. Και βέβαια, να απολαύσουμε το προϊόν της προσπάθειάς μας, χωρίς να αισθανόμαστε ότι ξοδέψαμε δυσανάλογο χρόνο και κόπο σε σχέση προς το αποτέλεσμα.

Έτσι λοιπόν, θεωρούμε ως δεδομένο ότι μας ενδιαφέρουν τα ακόλουθα :

- Η ενασχόληση με τα φυτά και ειδικότερα με τα λαχανικά.
- Η οικολογική γεωργία, οπότε, θα χρησιμοποιούμε για λίπανση μόνο κοπριά ή κομπόστ.

Έτσι λοιπόν, όσο μικρό και αν είναι το τμήμα του εδάφους στο οποίο θα θελήσουμε να εγκαταστήσουμε τον λαχανόκηπό μας, χρειάζεται να το προετοιμάσουμε κατάλληλα, έτσι ώστε να δημιουργηθούν οι καλύτερες δυνατές συνθήκες για την ανάπτυξη των λαχανικών μας. Θα προσπαθήσουμε να βάλουμε σε μία σειρά όλες τις διαδικασίες προετοιμασίας ως εξής:

- Χώμα και είδη χώματος
- Προετοιμασία εδάφους-λίπανση
- Διαμόρφωση εδάφους

2.2. Χώμα και είδη χώματος

Το έδαφος διαφέρει ως προς το χρώμα του χώματος όχι μόνο από περιοχή σε περιοχή, αλλά, ακόμα και μέσα στα όρια της ίδιας περιοχής.

Διακρίνουμε το «φτωχό» ή «γόνιμο» έδαφος. Κατά κανόνα λοιπόν, το χρώμα του χώματος, δίνει μία πρώτη ένδειξη για το κατά πόσον το έδαφος είναι φτωχό ή πλούσιο σε οργανικά συστατικά τα οποία είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη των φυτών.

Συνήθως το χρώμα του χώματος μπορεί να είναι :

- Σκούρο μαύρο
- Κοκκινωπό ή προς το κίτρινο, ή

- Καφέ χαλικιώτο

χωρίς βέβαια να αποκλείονται και άλλα εδάφη με διαφορετικό χρώμα.

2.2.α) Σκούρο μαύρο χώμα: Αν το τμήμα του εδάφους που προορίζουμε για λαχανόκηπο, έχει σκούρο μαύρο χώμα, τότε είμαστε τυχεροί, γιατί το χρώμα του δηλώνει ότι είναι μάλλον πλούσιο σε οργανικά συστατικά και επομένως θα ευνοήσει καλύτερα την ανάπτυξη των λαχανικών μας. Σκάβουμε σε 2-3 σημεία σε βάθος 20-30 εκατοστά. Αν βρούμε από κάτω κόκκινο χώμα, τότε είμαστε διπλά τυχεροί, επειδή το κοκκινόχωμα ευνοεί την κατακράτηση υγρασίας και στεγνώνει κάπως πιο δύσκολα, με αποτέλεσμα τα φυτά μας να έχουν ένα σχεδόν ιδανικό έδαφος για την ανάπτυξή τους. Όχι πώς ένα τέτοιο χώμα δεν έχει απαιτήσεις λίπανσης. Απλά, δείχνει ότι το έδαφος δεν είναι φτωχό σε συστατικά που θεωρούνται απαραίτητα για την γονιμότητά του.

2.2.β) Κοκκινόχωμα ή κιτρινωπό: Ένα τέτοιο έδαφος, επιφανειακά, στερείται των θρεπτικών συστατικών που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη λαχανικών. Μπορεί να είναι κατάλληλο για πολυετή φυτά (δέντρα) με βαθιές ρίζες, αλλά μάλλον δεν είναι τόσο κατάλληλο για λαχανικά τα οποία έχουν επιφανειακό ριζικό σύστημα. Αν διαθέτουμε τέτοιο έδαφος, δεν απογοητευόμαστε. Μπορούμε να το προετοιμάσουμε έτσι, ώστε να γίνει κατάλληλο για λαχανικά.

Απλώς θα χρειαστούμε περισσότερη οργανική ουσία (κοπριά ή άλλα οργανικά συστατικά όπως φύλλα) για να το εμπλουτίσουμε. Μερικά κοκκινοχώματα, λόγω της σύστασής τους, δεν απορροφούν εύκολα την κοπριά ή το κομπόστ. Για να το διαπιστώσουμε αυτό, μπορούμε να κάνουμε την εξής δοκιμή. Σκορπίζουμε σε ένα σημείο του εδάφους μία ποσότητα κοπριάς, την ανακατεύουμε καλά με το χώμα και ποτίζουμε. Επαναλαμβάνουμε τα ποτίσματα σαν να είχαμε φυτέψει το μέρος. Μετά από 10-15 ημέρες, θα πρέπει η κοπριά και το χώμα να έχουν γίνει μία ομοιόμορφη μάζα και να μην ξεχωρίζουν. Αν όμως η κοπριά εξακολουθεί να ξεχωρίζει εμφανώς από το χώμα ή έχει εξαφανιστεί εντελώς, αυτό σημαίνει ότι το χώμα μας χρειάζεται αρκετά μεγαλύτερες ποσότητες οργανικών συστατικών (κοπριάς) για να ισορροπήσει.

2.2.γ) Καφέ χαλικωτό: Αν δεν έχουμε άλλο χώρο, θα πρέπει να μπορούμε στο έξοδο να απομακρύνουμε σε αρκετό βάθος το χώμα και να το αντικαταστήσουμε με άλλο, κατάλληλο για λαχανικά.

Εν κατακλείδι, για να διαπιστώσουμε αν ένα χώμα είναι γόνιμο, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα ζιζάνια. Αν είναι εύρωστα και θαλερά, αυτό είναι καλό σημάδι. Σε ένα έδαφος που τα ζιζάνια αναπτύσσονται καλά, είναι βέβαιο ότι το ίδιο θα συμβεί και με τα λαχανικά μας.

2.3. Προετοιμασία εδάφους και λίπανση

Η προετοιμασία του εδάφους που θα φιλοξενήσει τον λαχανόκηπό μας, αρχίζει κανονικά από το Φθινόπωρο και περιλαμβάνει :

- Βαθύ σκάψιμο και λίπανση το Φθινόπωρο.
- Ελαφρύ σκάψιμο τον Φεβρουάριο.

Εννοούμε τόσο βαθύ, όσο μπορεί να εισχωρήσει στο έδαφος η τσάπα μας. Φροντίζουμε να αναποδογυρίζουμε τις μπάλες του χώματος που ανασηκώνει η τσάπα μας, ώστε οι ρίζες των ζιζανίων να είναι προς τα πάνω και να εκτίθενται στο φως και τον αέρα. Έτσι, τα ζιζάνια θα ξεραθούν ευκολότερα ενώ τα κλαδιά τους θα θαφτούν κάτω από το χώμα, θα σαπίσουν και θα σχηματίσουν οργανική ουσία χρήσιμη για τα λαχανικά μας. Δεν πρέπει να διαλύουμε τις μπάλες και να μην ισοπεδώνουμε το μέρος μετά το φθινοπωρινό σκάψιμο.

Οι βροχές του χειμώνα και ο πάγος, θα θρυμματίσουν το χώμα και θα το κάνουν ανάλαφρο. Απομακρύνουμε μόνο τα πολυετή ζιζάνια που ενδεχομένως υπάρχουν και αφήνουμε τα μονοετή να θαφτούν. Στην συνέχεια ρίχνουμε άφθονη κοπριά ή κομπόστ.

Τον Φεβρουάριο, ξανασκάβουμε το μέρος πιο ελαφρά, αλλά περισσότερο επιμελημένα ώστε να ενσωματωθεί τελείως η κοπριά στο έδαφος και απομακρύνουμε μόνο τα μεγάλα χόρτα-ζιζάνια που ενδεχομένως έχουν μεγαλώσει στη διάρκεια του χειμώνα. Πλέον το έδαφος μας είναι έτοιμο για διαμόρφωση και φύτευση.

2.4. Διαμόρφωση εδάφους

Η κύρια εργασία διαμόρφωσης, συνίσταται στην δημιουργία των βραγιών, δηλαδή των τμημάτων που το καθένα τους θα φιλοξενήσει και ένα διαφορετικό είδος λαχανικού. Αυτό δεν είναι πάντα απαραίτητο, γιατί ορισμένα λαχανικά μπορούν να καλλιεργηθούν μαζί στον ίδιο χώρο. Οι **βραγιές**, έχουν διπλό σκοπό :

α) Διευκολύνουν την πρόσβαση και

β) επιτρέπουν την αποστράγγιση του πλεονάζοντος νερού κατά το πότισμα. Πριν αρχίσουμε να διαμορφώνουμε τις βραγιές, θα πρέπει να ισοπεδώσουμε καλά το χώμα με ένα γράβαλο ή «καλλιεργητή» και να τρίψουμε τους χοντρούς σβώλους σε όσο το δυνατόν πιο λεπτά κομμάτια.

Εικόνα 2.1. Γράβαλο και αξίνα

Οι βραγιές, διαμορφώνονται δημιουργώντας αυλάκια και διαδρόμους οι οποίοι ορίζουν ταυτόχρονα και το μέγεθος των βραγιών. Με αυτό τον τρόπο δημιουργούμε, τόσες βραγιές όσα και τα είδη των λαχανικών που έχουμε αποφασίσει να καλλιεργήσουμε. Δεν είναι απαραίτητο όλες οι βραγιές να έχουν το ίδιο μέγεθος. Το μέγεθος κάθε βραγιάς, εξαρτάται από την ποσότητα του λαχανικού που έχουμε αποφασίσει να καλλιεργήσουμε εκεί. Μέλημά μας κατά τον σχηματισμό των βραγιών θα

πρέπει να είναι, η εύκολη πρόσβαση σε όλα τα σημεία του λαχανόκηπου. Καλό είναι, ο προσανατολισμός των βραγιών να γίνεται προς τα νοτιοανατολικά, έτσι ώστε όλα τα λαχανικά μας να δέχονται την ίδια ποσότητα ηλιακού φωτός. Αν το σχήμα του χώρου μας, δεν μας διευκολύνει, καλό θα ήταν να διαμορφώσουμε στενόμακρες βραγιές, για να επιτύχουμε σε όλες τον επιθυμητό προσανατολισμό.

Εικόνα 2.2. Οικογενειακός λαχανόκηπος

2.5. Κοπριά και Κομπόστ

Θα γνωρίζουμε ασφαλώς την έκφραση «χωνεμένη κοπριά». Είναι κοπριά του προηγούμενου έτους η οποία έχει αφεθεί σε σωρούς να «χωνέψει». Αυτό σημαίνει ότι μέσα στον σωρό, αναπτύσσονται ωφέλιμοι μύκητες οι οποίοι, αποδομούν τα συστατικά της κοπριάς και τα μετασχηματίζουν σε οργανική ουσία κατάλληλη για λίπανση. Σημειώνουμε ότι η φρέσκια κοπριά, αν χρησιμοποιηθεί πριν χωνέψει, μπορεί να «κάψει» τα φυτά μας.

Το **κομπόστ**, είναι **οργανική ουσία** η οποία παρασκευάζεται από κοπριά, φύλλα και φύκια, με τον ίδιο τρόπο που παρασκευάζεται η χωνεμένη κοπριά. Μόνο που, το κομπόστ, παρασκευάζεται σε βιομηχανική κλίμακα και διατίθεται στην αγορά

συσκευασμένο σε σάκους. Είναι ένα **τέλειο οργανικό και οικολογικό λίπασμα** όπως ακριβώς και η κοπριά. Μπορούμε να το βρούμε, απευθυνόμενοι σε καταστήματα οργανικών λιπασμάτων ή σε μεγάλα φυτώρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. Τα εδώδιμα μέρη των λαχανικών

Τα λαχανικά είναι μια μεγάλη κατηγορία φυτών που καλλιεργούνται για τα εδώδιμα μέρη τους και τα οποία διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους.

Καλλιεργούμε την τομάτα για τους ώριμους καρπούς της, το κρεμμύδι για τους βολβούς της και το κουνουπίδι για τις ανώριμες ταξιανθίες του.

Η γνώση του εδώδιμου τμήματος κάθε λαχανικού είναι βασική πρωταρχική εργασία για την καλλιέργεια του λαχανόκηπου. Για παράδειγμα, το **φθινόπωρο ή το χειμώνα** θα καλλιεργήσουμε **βολβώδη λαχανικά ή λαχανικά** που το εδώδιμο τμήμα τους είναι τα **ανώριμα άνθη** όπως το κουνουπίδι. Αντίστοιχα, το **καλοκαίρι** θα προτιμήσουμε λαχανικά που το εδώδιμο τμήμα τους είναι οι **καρποί**.

Η τοποθέτηση των φυτών **κατά ομάδες** και όχι μεμονωμένα εξυπηρετεί στον καλύτερο σχεδιασμό του αρδευτικού συστήματος και στη ορθότερη διαχείριση του νερού κατά το πότισμα.

Επιπλέον ο κατακερματισμός του κήπου σε μικρούς χώρους και η συνεχής διακοπή των φυτεμένων περιοχών από μονοπάτια, εκτός από το κακό αισθητικό αποτέλεσμα οδηγεί και σε **σπατάλη νερού**.

Στην περίπτωση που ο κήπος δεν είναι επίπεδος, καλό θα ήταν κατά το σχεδιασμό να προβλέπεται η τοποθέτηση στα χαμηλότερα επίπεδα του χώρου φυτών με μεγαλύτερες απαιτήσεις σε νερό και στα ψηλότερα επίπεδα φυτών πιο ανθεκτικών σε εδάφη με μειωμένη υγρασία.

Ο σχεδιασμός και η **εγκατάσταση φυτικού ανεμοφράκτη** στη μεριά από όπου πνέει ο ισχυρότερος άνεμος θα μειώσει τις υδατικές απώλειες των φυτών του κήπου και άρα τις απαιτήσεις σε άρδευση. Με την εγκατάσταση του ανεμοφράκτη στη σωστή πλευρά του κήπου, θα μειωθεί η ταχύτητα του αέρα η οποία ευθύνεται για την αύξηση της εξατμισοδιαπνοής των φυτών. Μέσα από τη διαδικασία της **εξατμισοδιαπνοής** τα φυτά αποβάλλουν υδρατμούς από τα στομάτια τους. Με τη μείωση της εξατμισοδιαπνοής τα φυτά του κήπου διατηρούν την υγρασία τους και οι ανάγκες άρδευσης μειώνονται.

3.2. ΑΜΕΙΨΙΣΠΟΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΧΗ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

Το χώρο που διαθέτουμε για λαχανόκηπο είναι σκόπιμο να τον χωρίσουμε σε τέσσερα τμήματα. Στο κάθε τμήμα καλλιεργούμε διαφορετικά λαχανικά, έτσι ώστε στην επόμενη καλλιεργητική περίοδο το ίδιο λαχανικό να καλλιεργηθεί σε διαφορετικό τμήμα.

Αυτό εξασφαλίζει καλύτερη και πλουσιότερη παραγωγή, γιατί σε κάθε καλλιεργητική περίοδο τα λαχανικά μας αλλάζοντας έδαφος, αποφεύγουν τα παράσιτα (έντομα ή μικροοργανισμούς) που προσβάλλουν ένα συγκεκριμένο φυτό, και από την άλλη μεριά βρίσκουν στο έδαφος τα απαραίτητα θρεπτικά συστατικά, που πολλές φορές είναι διαφορετικά για κάθε είδους φυτό. Με την προϋπόθεση ότι το έδαφος είναι πλούσιο σε οργανική ουσία, στο τμήμα Α θα βάλουμε πατάτες.

Η καλλιέργεια της πατάτας έχει σαν αποτέλεσμα να διατηρεί το έδαφος αφράτο και να μειωθούν τα πολυετή ζιζάνια. Από την άλλη πλευρά, χρησιμοποιώντας μεγάλη ποσότητα κοπριάς ή λιπάσματος για τις πατάτες, θα χρειαστούμε μικρότερη ποσότητα για τις καλλιέργειες που θα ακολουθήσουν τις τρεις επόμενες καλλιεργητικές περιόδους, μέχρι να επιστρέψουμε στην καλλιέργεια της πατάτας στο τμήμα Α.

Μετά τις πατάτες, σ' αυτό το κομμάτι θα καλλιεργήσουμε λαχανικά σαρκόριζα και κονδυλώδη. Αυτά αναπτύσσονται καλύτερα σε έδαφος που έχει λιπανθεί με κοπριά για προηγούμενη καλλιέργεια. Αξίζει να σημειωθεί ότι η νωπή κοπριά επηρεάζει δυσμενώς το ριζικό τους σύστημα και τα κάνει να δίνουν ρίζα ακανόνιστη, όχι συμπαγή, και με πολλά μικρά ριζίδια (π.χ. καρότα, τεύτλα, ραπανάκια).

Μετά απ' αυτά, θα καλλιεργήσουμε όσπρια (αρακά, φασόλια κ.α.). Αυτά έχουν την ιδιότητα να εμπλουτίζουν το έδαφος σε άζωτο (τα φυμάτια των ριζών τους έχουν την ικανότητα να εγκλωβίζουν το άζωτο μέσα στο έδαφος) και έτσι τα φυτά που θα ακολουθήσουν θα το εκμεταλλευτούν. Πριν ξανακαλλιεργήσουμε πατάτες, είναι σκόπιμο να βάλουμε πράσινα λαχανικά ή σαλατικά, ακολουθώντας τη διαδοχική εναλλαγή των καλλιεργειών στα τέσσερα στάδια.

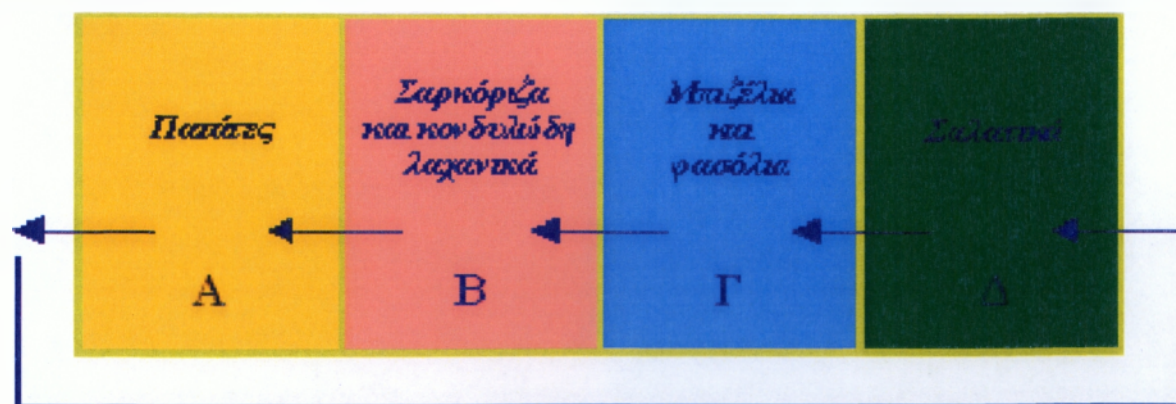
Για να διατηρήσουμε το έδαφος σε καλή κατάσταση, πρέπει να προσέξουμε να μην

λείπει ασβέστιο. Η έλλειψη ασβεστίου έχει σαν αποτέλεσμα να μην συγκρατούνται στο έδαφος τα κύρια θρεπτικά συστατικά. Ειδικά οι πατάτες προτιμούν όξινο έδαφος και επομένως θα πρέπει να προστίθεται ασβέστιο σε κάθε τμήμα ξεχωριστά για την καλλιέργεια της πατάτας. Γενικά ένα έδαφος με επάρκεια ασβεστίου χρειάζεται λιγότερα λιπάσματα.

Η αμειψισπορά των καλλιεργειών διατηρεί σωστή ισορροπία ανάμεσα στα διάφορα θρεπτικά συστατικά που χρειάζονται τα φυτά. Το έδαφος αερίζεται καλύτερα και εφοδιάζεται σε οξυγόνο, που είναι απαραίτητο στα βακτήρια του εδάφους, ώστε να μετατρέψουν την κοπριά και τα λιπάσματα σε ουσίες αφομοιώσιμες από τα φυτά.

Τέλος, αυτή η εναλλαγή εμποδίζει την εγκατάσταση παράσιτων και την μετάδοση ασθενειών, που είναι ενδημικές για ορισμένες ομάδες φυτών, γνωστές σαν ασθένειες εδάφους.

Σε κάθε λαχανόκηπο είναι επίσης σκόπιμο να υπάρχουν μονοπάτια. Αυτά μπορούμε να τα φτιάξουμε από πλάκες ή τούβλα. Τα μονοπάτια θα μας επιτρέψουν, όταν ο καιρός είναι βροχερός ή το έδαφος υγρό, να μπούμε στο λαχανόκηπο για να βγάλουμε κρεμμύδια, λάχανα, μαρούλια ή άλλα λαχανικά, χωρίς να καταστρέψουμε τη δομή (αφράτεμα) του χώματος με το πάτημα.

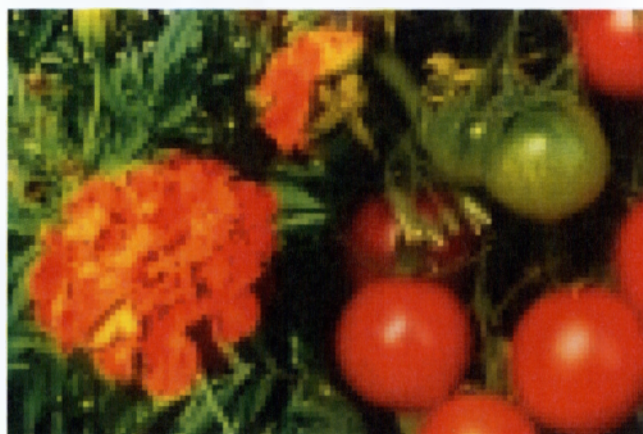
Σχήμα 1. Σχηματική απεικόνιση αμειψισποράς

Συνοψίζοντας τα πλεονεκτήματα της αμειψισποράς :

- Αύξηση της γονιμότητας και απόδοσης του εδάφους γιατί κάθε χρόνο απομακρύνονται διαφορετικές ποσότητες και είδη θρεπτικών συστατικών από το έδαφος.
- Βελτίωση της δομής του εδάφους: Το έδαφος αερίζεται καλύτερα και εφοδιάζεται με οξυγόνο, που είναι απαραίτητο στα βακτήρια του εδάφους, ώστε να μετατρέψουν την κοπριά και τα λιπάσματα σε ουσίες αφομοιώσιμες από τα φυτά.
- Μείωση των προβλημάτων από ζιζάνια.
- Μείωση των προβλημάτων από ασθένειες και εχθρούς διότι η εναλλαγή του φυτού ξενιστή σπάει τον κύκλο της αναπαραγωγής τους.

3.3. ΣΥΓΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

Με τον όρο συγκαλλιέργεια εννοούμε την ταυτόχρονη καλλιέργεια δύο ή περισσότερων διαφορετικών φυτών στον ίδιο χώρο. Είναι συνήθως φυτά με διαφορετικό ριζικό σύστημα και με διαφορετικές απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία. Χρειάζεται μεγάλη προσοχή στην εκλογή των φυτών που θα καλλιεργηθούν μαζί, ώστε το ένα να μη βλάπτει το άλλο και να μπορούν να εκμεταλλευτούν με τον καλύτερο τρόπο το χώρο που έχουν στη διάθεση τους. Έχει αποδειχτεί πως τα φυτά σε συγκαλλιέργεια ευδοκιμούν και αποδίδουν καλύτερα από τα άλλα σε μονοκαλλιέργεια.

Εικόνα 3.1. Συγκαλλιέργεια τομάτας με κατιφέ

Για τις περιπτώσεις όπου μπορεί να εφαρμοστεί η συγκαλλιέργεια, παραδείγματα ευνοϊκής συνύπαρξης φυτών είναι :

- Οι ντοματιές, ευνοούνται όταν φυτεύονται κοντά με κρεμμύδι, σκόρδο, μαϊντανό, καρότα και σέλινο, αλλά δεν αντέχουν την παρέα της πατάτας και της αγγουριάς.
- Το καρότο αναπτύσσεται καλύτερα αν καλλιεργηθεί κοντά σε κρεμμύδι, πράσο, σκόρδο και άνηθο.
- Η αγγουριά πάλι, «τρελαίνεται» για την μπιζελιά και το κρεμμύδι, αλλά δεν αναπτύσσεται καλά κοντά στα ραπανάκια.
- Το μαρούλι καλλιεργείται μαζί με ραπανάκια, κρεμμύδια και παντζάρια.
- Η φραουλιά συνυπάρχει ευνοϊκά με το κρεμμύδι, το πράσο και το λάχανο.
- Ανά 4-5 φυτά μελιτζάνας, φυτέψτε 1 φυτό βασιλικού, το οποίο βοηθάει στην γονιμοποίηση των φυτών της καλλιέργειας.
- Ο κατιφές είναι αποτελεσματικό νηματοδοκτόνο. Αν φυτευτεί σε μεγάλη κλίμακα σε λαχανόκηπους εξουδετερώνει τους νηματώδεις για διάρκεια αρκετών χρόνων. Μπορεί επίσης να απωθήσει τον αλευρώδη (άσπρη μύγα) αν φυτευτεί γύρω από ντοματιές.

Πολλά φυτά έχουν φυσικά συστατικά στις ρίζες, τα άνθη, τα φύλλα τους κ.τ.λ. που μπορούν εναλλακτικά να απωθούν ή να προσελκύουν έντομα ανάλογα με τις ανάγκες μας. Σε μερικές περιπτώσεις μπορούν να βοηθήσουν στην ενίσχυση της βλάστησης και στο άρωμα άλλων ποικιλιών. Η συγκαλλιέργεια φυτών σε έναν κήπο είναι ένας σημαντικός παράγοντας που βοηθά στον ολοκληρωμένο έλεγχο των παρασιτικών εντόμων. Ουσιαστικά η συγκαλλιέργεια μας βοηθά να φέρουμε μια ισορροπία στο οικοσύστημα του κήπου μας αφήνοντας την φύση να κάνει τη δουλειά της.

3.4. ΣΠΟΡΟΙ

Μία από τις πιο σημαντικές φροντίδες του συνειδητοποιημένου κηπουρού είναι, η συλλογή των σπόρων από τα ίδια του τα λαχανικά ώστε να έχει τη δυνατότητα να τα αναπαράγει εξ' αρχής σε κάθε νέα καλλιεργητική περίοδο, με εντελώς δικά του μέσα. Βέβαια, πάντα μπορούμε να αγοράσουμε σπόρους αλλά και έτοιμα φυτά για μεταφύτευση, από τα ειδικά καταστήματα αγροτικών εφοδίων. Ωστόσο, η παραγωγή των λαχανικών μας από σπόρους που θα έχουμε μαζέψει εμείς, θα μας δώσει, τη γεμάτη αίσθηση του ολοκληρωμένου κηπουρού.

Θα δούμε λοιπόν, όλη τη διαδικασία και τα στάδια παραγωγής νέων φυτών από δικούς μας σπόρους, εξετάζοντας τα ακόλουθα σχετικά θέματα :

- Συλλογή σπόρων και αποθήκευση σπόρων
- Σπορά και σπορεία
- Μεταφύτευση νέων φυτών

3.4.α) Συλλογή σπόρων

Όπως πολύ καλά γνωρίζουμε, η φύση επιλέγει τα πιο εύρωστα και δυνατά μέλη για την διαιώνιση των ειδών. Από αυτόν τον κανόνα δεν εξαιρούνται τα φυτά. Επομένως για να συλλέξουμε τους σπόρους μας, θα πρέπει να επιλέξουμε τα καλύτερα και πιο δυνατά φυτά μας τα οποία θα αφήσουμε να μεγαλώσουν και να καρπίσουν. Από το χειμωιάτικο μαρούλι έως την καλοκαιρινή τομάτα, τα φυτά στο τέλος του κύκλου τους καρπίζουν με τον ιδιαίτερο για το καθένα τρόπο. Το μαρούλι θα ανθίσει και θα παράγει ένα απίθανο πλήθος από μικροσκοπικούς σπόρους. Η τομάτα θα ωριμάσει και θα μας δώσει επίσης πάρα πολλούς σπόρους. Για να συλλέξουμε λοιπόν σπόρους καλής ποιότητας, αρκεί να κάνουμε τα εξής:

- Σπόροι από φυτά που το φανώσιμο μέρος τους είναι τα φύλλα (π.χ. μαρούλι και μαϊντανός) :

Επιλέγουμε δύο-τρία εύρωστα φυτά και τα αφήνουμε να ολοκληρώσουν τον κύκλο της ανάπτυξής τους. Μαζεύουμε τους σπόρους όταν το μπουκέτο θα έχει κιτρινίσει για τα

καλά και θα είναι εμφανώς ξερό. Το κόβουμε προσεκτικά με ένα ψαλίδι, το διπλώνουμε σε μία πετσέτα χωρίς χνούδι και το τρίβουμε. Ανοίγουμε προσεκτικά την πετσέτα και θα δούμε ένα τεράστιο πλήθος μικρών σπόρων. Τους φυλάσσουμε σε χάρτινα φακελάκια

• Σπόροι από φυτά που το φαγώσιμο μέρος τους είναι ο καρπός (π.χ. Τομάτες και μπάμιες):

Επιλέγουμε δυο-τρία εύρωστα φυτά και αφήνουμε μερικούς καρπούς πάνω σε αυτά να ωριμάσουν. Όταν ο μίσχος του καρπού ξεραθεί, είναι καιρός να μαζέψουμε τους σπόρους που υπάρχουν στο εσωτερικό των καρπών. Ειδικά στην τομάτα, μαζεύουμε τους σπόρους όταν ο καρπός θα αρχίσει να ζαρώνει. Στα υπόλοιπα όπως η μπάμια ή η μελιτζάνα, κόβουμε τον καρπό και μαζεύουμε τους σπόρους όταν ο μίσχος θα έχει ξεραθεί τελείως. Επειδή αυτοί οι σπόροι είναι υγροί, θα πρέπει να τους στεγνώσουμε σε μέρος ξηρό και σκιερό πριν τους αποθηκεύσουμε σε χάρτινη συσκευασία.

Μια λεπτομέρεια που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι ότι: τα φυτά που έχουμε επιλέξει για παραγωγή σπόρων, θα σταματήσουμε να τα ποτίζουμε όταν θα έχει ωριμάσει καλά ο καρπός, περίπου μία εβδομάδα έως δέκα ημέρες πριν από τη συλλογή.

Φυλάμε τους σπόρους μας σε σκοτεινό και ξηρό μέρος και δεν ξεχνάμε να γράψουμε σε κάθε φάκελο το είδος του σπόρου που περιέχει.

Στον οικογενειακό μας λαχανόκηπο δεν σκοπεύουμε να σπείρουμε τον πλεόνασμα λαχανικών αλλά απλά και μόνο να καλύψουμε τις ανάγκες μας, τότε, ένα μαρούλι παράγει τόσο σπόρο όσος χρειάζεται για τις ανάγκες μιας οικογένειας. Το ίδιο και ένας καρπός τομάτας ή μπάμιας ή μελιτζάνας.

3.4.β) Σπορά και σπορείο

Όταν έρθει ο καιρός για την αναπαραγωγή των φυτών μας, καλό είναι να έχουμε διαμορφώσει ένα σπορείο. Το σπορείο, είναι ένας προστατευμένος χώρος διαμορφωμένος με ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μπορούν να βλαστήσουν οι σπόροι μας

και να μας δώσουν νέα φυτά. Ο χώρος που απαιτείται δεν χρειάζεται να είναι μεγάλος. Μπορεί να είναι ένας μικρός χώρος στον κήπο μας, προφυλαγμένος καλά από τον αέρα ή ακόμα μπορεί να είναι μερικά καφάσια τα οποία θα γεμίσουμε με χώμα. Πριν σπείρουμε, θα πρέπει να προετοιμάσουμε το χώμα ως εξής :

Εικόνα 3.2. Σπορά σε λαχανόκηπο

- Προσθέτουμε σε ποσοστό 50% χωνεμένη κοπριά ή κομπόστ.
- Ανακατεύουμε το μείγμα πολύ καλά και το δουλεύουμε ώστε να γίνει όσο πιο λεπτόκοκκο γίνεται. Αν κοιτάξουμε για παράδειγμα το μέγεθος των σπόρων του μαϊντανού, θα καταλάβουμε ότι ένας τέτοιος σπόρος αν καταπλακωθεί από ένα μεγάλο σβώλο χώματος δεν θα βλαστήσει ποτέ.
- Προκειμένου για καφάσια, τοποθετούμε ένα πλαστικό φύλλο το κάτω μέρος για να συγκρατείται το χώμα και κατόπιν τα γεμίζουμε με το χώμα.
- Το ποτίζουμε ώστε να βραχεί καλά.

Στη συνέχεια μπορούμε να σπείρουμε τους σπόρους μας εφαρμόζοντας την ακόλουθη πρακτική κατά περίπτωση :

- **Πολύ μικροί σπόροι** (μαρούλι και μαϊντανός): Πριν τους σπείρουμε, τους ανακατεύουμε με μία ποσότητα από το ίδιο το χώμα, έτσι ώστε να εξασφαλίσουμε ότι θα διασπαρούν ομοιόμορφα στην επιφάνεια του χώματος. Στη συνέχεια απλώνουμε από

πάνω μία πολύ λεπτή στρώση χώματος με το χέρι.

• **Μεγάλοι σπόροι** (τομάτας και πιπεριάς) : Κάνουμε με ένα μολύβι τρύπες βάθους 1-2 εκατοστών και σε απόσταση 5 εκατοστά μεταξύ τους και βάζουμε σε κάθε τρύπα από 1 σπόρο. Αν μας φαίνεται κουραστικό, μπορούμε να τους σπείρουμε σκορπώντας τους πάνω στο χώμα και κατόπιν με ένα πολύ ελαφρύ ανάδευμα του χώματος να τους ενσωματώσουμε σε αυτό.

Όταν ποτίζουμε, και μέχρι να βλαστήσουν οι σπόροι, τοποθετούμε πάνω στο χώμα ένα κομμάτι λινάτσας ή άλλου υφάσματος και ποτίζουμε πάνω σε αυτό με καταβρεχήρι. Έτσι αποφεύγουμε να παρασυρθούν οι σπόροι από το νερό και να ξεριζωθούν. Όταν βλαστήσουν, φροντίζουμε να ποτίζουμε σιγά-σιγά για να μην ξεριζώσουμε τα νεαρά φυτά.

Μέχρι να βλαστήσουν οι σπόροι μας και τα φυτά μας να φτάσουν σε ύψος τα 3-5 εκατοστά, το σπορείο μας χρειάζεται προστασία. Αν το έχουμε εγκαταστήσει σε χώρο του κήπου μας, φροντίζουμε να το σκεπάζουμε με πλαστικό κάλυμμα έχοντας τοποθετήσει τα κατάλληλα στηρίγματα.

Αν αντίθετα το έχουμε εγκαταστήσει σε καφάσια, μπορούμε να τοποθετήσουμε πάνω από κάθε καφάσι ένα γυάλινο σκέπασμα.

Το **σκέπαστρο**, προφυλάσσει τα νεαρά φυτά από το κρύο και ταυτόχρονα διατηρεί συνέχεια μία σχετική υγρασία όπως περίπου σε ένα θερμοκήπιο. Ποτίζουμε όταν δούμε την υγρασία να πέφτει ή το χώμα να σπάει επιφανειακά και να δημιουργεί χαραμάδες. Μετά από 10 περίπου ημέρες, θα εμφανιστούν τα νέα φυτά. Όταν βγάλουν 3-4 φυλλαράκια, αφαιρούμε τα καλύμματα και αφήνουμε τα φυτά μας να μεγαλώσουν ελεύθερα, φροντίζοντας πάντα να υπάρχει σχετική υγρασία στο χώμα.

3.5. Μεταφύτευση

Όταν τα φυτά μας φθάσουν σε ύψος γύρω στα 15 εκατοστά, είναι καιρός να τα μεταφυτεύσουμε στην οριστική τους θέση. Ανάλογα με το είδος, επιλέγουμε και την

απόσταση μεταξύ τους. Όπως για παράδειγμα πιο κοντινή στα μαρούλια πιο μεγάλη στις τομάτες.

Εικόνα 3.3. Μεταφύτευση σπορόφυτου (με μπάλα χώματος)

Κατά την οριστική φύτευση :

Ανοίγουμε τις λακούβες σε τέτοιο βάθος ώστε να χωρέσει η μπάλα του φυτού.

- **Αφαιρούμε** τα φυτά από το σπορείο μας ένα-ένα **με προσοχή** και με το απαραίτητο χώμα στις ρίζες του. Αν δεν το καταφέρνουμε πάντα αυτό, δεν πειράζει. Δεν είναι λόγος αποτυχίας η γυμνή ρίζα κατά τη μεταφύτευση.

- **Ποτίζουμε** καλά ώστε να ενσωματωθούν οι ρίζες στο χώμα.

Αν ακολουθήσουμε όλα τα παραπάνω, θα έχουμε δημιουργήσει έναν λαχανόκηπο με δικούς μας σπόρους, ο οποίος δεν θα διαφέρει σε τίποτε από τον αντίστοιχο του χωριού. Είναι πολύ διαφορετικό να πάρουμε έτοιμα μικρά φυτά σε γλαστράκια και διαφορετικό να τα δημιουργήσουμε εμείς και να τα παρακολουθήσουμε να βλαστάνουν να μεγαλώνουν και να κλείνουν πάλι τον κύκλο τους δίνοντάς μας νέους σπόρους. Αν μη τι άλλο, αντιλαμβανόμαστε καλύτερα τον κύκλο της ζωής και κάνουμε ένα πολύ σημαντικό βήμα στην επαφή μας με τη φύση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1. ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟΣ – ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟΣ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΣ

Τους φθινοπωρινούς και χειμωνιάτικους μήνες Σεπτέμβριο ,Οκτώβριο και Νοέμβριο μπορούμε να σπείρουμε μερικά πράσινα λαχανικά στον λαχανόκηπο μας ή να πάρουμε έτοιμα και να τα μεταφτεύσουμε. Τα λαχανικά αυτά που μπορούμε να καλλιεργήσουμε στον Φθινοπωρινό-χειμωνιάτικο λαχανόκηπο μας είναι αυτά που αντέχουν σε συνθήκες χαμηλών θερμοκρασιών και μικρής φωτοπεριόδου.

Η καλλιέργεια αυτών των λαχανικών είναι πιο απλή από τα καλοκαιρινά διότι α) είναι πιο ανθεκτικά σε εχθρούς και ασθένειες ,β) είναι λιγότερο απαιτητικά σε θρεπτικά στοιχεία, γ) ο βιολογικός τους κύκλος, στα περισσότερα, είναι μικρότερος από τα καλοκαιρινά και δ) περιορίζονται τα ποτίσματα λόγω της βροχής. (Ακουμιανάκης. Το αλφαβητάρι των λαχανικών. Δίαιλος 1996).

Έτσι λοιπόν αναφέρουμε τα λαχανικά αυτά και κάποιες πληροφορίες, οι οποίες είναι χρήσιμες για τον καλλιεργητή όπως : την εποχή σποράς, την θερμοκρασία βλάστησης, το βάθος που θα πρέπει να σπαρθεί ο κάθε σπόρος, σε πόσες μέρες θα αρχίσει να βλαστάνει, ημέρες μεταφύτευσεις και πότε αρχίζει η συγκομιδή τους.

- **ΑΓΚΙΝΑΡΑ** (*Cynara scolymus*)

Εικόνα 4.1. Η αγκινάρα

Βάθος φύτευσης: Οι παραφυάδες παραχώνονται σε βάθος 10 – 15 εκ.

Μεταφύτευση: Οι παραφυάδες μεταφυτεύονται από τον Σεπτέμβριο – Οκτώβριο και μέχρι τον Μάρτιο.

Συγκομιδή: Όταν οι σφραλμοί αποκτήσουν το μέγιστο μέγεθος της ανάπτυξής τους.

- **ΚΑΡΟΤΟ** (*Daucus carota* var. *sativa*)

Εικόνα 4.2. Το καρότο

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης : Μάρτιο έως Απρίλιο. Η σπορά γίνεται την άνοιξη πριν τους παγετούς. Σε θερμοκρασίες 16 -21 βαθμούς.

Βάθος φύτευσης: 1 – 1,5 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 1 με 2 εβδομάδες.

Μεταφύτευση: Απρίλιο έως Ιούλιο.

Συγκομιδή: Μπορούμε να βγάλουμε τα καρότα σε όποιο μέγεθος και αν είναι.

- **ΚΟΥΚΙ** (*Vicia faba*)

Εικόνα 4.3. Το κουκί

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φθινόπωρο σε θερμοκρασία έως και -4 βαθμούς

Βάθος φύτευσης: 4-5 εκατοστά

Ημέρες βλάστησης: 8-12 ημέρες

Συγκομιδή: Για τα ξερά αφήνουμε τους λοβούς να ξεραθούν πάνω στο φυτό ενώ για τα νωπά η πρώτη συγκομιδή είναι περίπου 4 μήνες μετά την σπορά.

- **ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ** (*Brassica oleracea*)

Εικόνα 4.4. Το κουνουπίδι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Απρίλιο έως Αύγουστο. Σε θερμοκρασίες 7 – 29 βαθμούς.

Βάθος φύτευσης: Περίπου μισό εκατοστό.

Ημέρες βλάστησης: 4 – 7 ημέρες.

Μεταφύτευση: Ιούλιο έως Αύγουστο. 5 – 9 εβδομάδες μετά την σπορά.

Συγκομιδή: ανάλογα με την ποικιλία από 60 έως 120 ημέρες.

- **ΚΡΕΜΜΥΔΙ (*Allium cepa*)**

Εικόνα 4.5. Ο σπόρος ,το φυτό και ο καρπός του κρεμμυδιού

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φεβρουάριο με Αύγουστο. Ιδανικές θερμοκρασίες είναι 16 με 25 βαθμούς Κελσίου.

Βάθος φύτευσης: Το βάθος σποράς πρέπει να είναι 1 με μισό εκατοστό.

Ημέρες βλάστησης: Τα κρεμμυδάκια θα αρχίσουν να εμφανίζονται 10 με 14 ημέρες μετά τη σπορά.

Μεταφύτευση: Απρίλιο – Σεπτέμβριο.

Συγκομιδή: Αν θέλουμε να έχουμε έτοιμα τα κρεμμύδια το καλοκαίρι, θα πρέπει να ξεκινήσουμε τη σπορά το Μάρτιο ή τον Απρίλιο.

Αν θέλουμε να έχουμε έτοιμα τα κρεμμύδια το χειμώνα, θα πρέπει να ξεκινήσουμε τη σπορά τον Αύγουστο.

- **ΛΑΧΑΝΟ** (*Brassica oleracea*)

Εικόνα 4.6. Το λάχανο

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Μάρτιο έως Αύγουστο.

Βάθος φύτευσης: Σε βάθος μισό εκατοστό περίπου.

Ημέρες βλάστησης: 3 – 5 ημέρες

Μεταφύτευση: Απρίλιο έως Σεπτέμβριο. 5 – 8 εβδομάδες μετά την σπορά.

Συγκομιδή: - Για να έχουμε λάχανα το καλοκαίρι, σπέρνουμε αρχές Μαρτίου έως τα μέσα Ιουνίου. Για να έχουμε λάχανα το φθινόπωρο, σπέρνουμε μέσα Μαΐου έως αρχές Ιουνίου. Για να έχουμε λάχανα το χειμώνα, σπέρνουμε μέσα Ιουλίου έως μέσα Αυγούστου.

- **ΜΑΡΟΥΛΙ (*Lactuca sativa*)**

Εικόνα 4.7. Το φυτό του μαρουλιού και η συγκομιδή του

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Όλο τον χρόνο αρκεί η θερμοκρασία είναι κάτω από 21 βαθμούς Κελσίου.

Βάθος φύτευσης: 1 – 2 εκατοστά

Ημέρες βλάστησης: 10 – 15 ημέρες

Μεταφύτευση: 20 με 30 ημέρες

Συγκομιδή: ανάλογα με την ποικιλία από 40 έως 90 ημέρες.

- **ΠΑΤΖΑΡΙ** (*Beta vulgaris*)

Εικόνα 4.8. Το πατζάρι

Εποχή σποράς: Απρίλιο μέχρι Ιούνιο.

Βάθος φύτευσης: Ένα εκατοστό περίπου.

Ημέρες βλάστησης: 5 -12 ημέρες.

Μεταφύτευση: Όταν τα σπορόφυτα φτάσουν σε ύψος περίπου τα 5 εκατοστά.

Συγκομιδή: Αρχίζει από τις 50 ημέρες στις πρώιμες ποικιλίες και φθάνει έως και τις 90

- **ΑΡΑΚΑΣ** (*Pisum sativum*)

Εικόνα 4.9. Ο αρακάς

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φεβρουάριο έως Απρίλιο. Σε θερμοκρασία εδάφους 10 με 20°C.

Βάθος φύτευσης: Σε βάθος 2 εκατοστών.

Ημέρες βλάστησης: Οι σπόροι φυτρώνουν σε 6 με 14 ημέρες.

Μεταφύτευση: Δε συνηθίζεται η μεταφύτευση του αρακά. Προτιμάμε να σπείρουμε απευθείας στο σημείο του κήπου ή του χωραφιού που θα αναπτυχθεί τελικά.

Συγκομιδή: Για καλοκαιρινή συγκομιδή, σπέρνουμε τον αρακά από τα τέλη Φεβρουαρίου μέχρι τα μέσα Απριλίου.

Για φθινοπωρινή συγκομιδή, σπέρνουμε τον αρακά από τον Ιούλιο μέχρι και τα μέσα Αυγούστου.

- **ΠΡΑΣΟ** (*Allium porrum*)

Εικόνα 4.10. Το πράσο

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Αρχές άνοιξης έως τέλη χειμώνα.

Βάθος φύτευσης: Το πολύ 1 εκατοστό

Ημέρες βλάστησης: 30 ημέρες

Μεταφύτευση: Μάιο έως Αύγουστο

Συγκομιδή: Από σπορά περίπου 7 μήνες

- **ΡΑΔΙΚΙ** (*Chicorium intybus*)

Εικόνα 4.11. Το ραδίκι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Νωρίς την Άνοιξη και μέσα στο Φθινόπωρο

Βάθος φύτευσης: Έως 1 εκατοστό

Ημέρες βλάστησης: Σε 7 ημέρες

Συγκομιδή: 2 μήνες από την σπορά και σταδιακά

- **ΡΑΠΑΝΙ** (*Raphanus sativus*)

Εικόνα 4.12. Το ραπανάκι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Κάθε μήνα αρκεί να έχουμε μαλακό χειμώνα και δροσερό καλοκαίρι.

Βάθος φύτευσης: 2 – 3 εκατοστά

Ημέρες βλάστησης: 3 – 4 ημέρες

Συγκομιδή: Ανάλογα με την ποικιλία από 20 έως 40 ημέρες.

- **ΣΚΟΡΔΟ** (*Allium sativum*)

Εικόνα 4.13. Το σκόρδο

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Νωρίς την Άνοιξη

Βάθος φύτευσης: 3 εκατοστά

Ημέρες βλάστησης: 10 με 14 ημέρες μετά τη σπορά.

Συγκομιδή: Όταν αρχίσει το φύλλωμα του φυτού να ξεραίνεται

- **ΣΠΑΝΑΚΙ** (*Spinacia oleraceae*)

Εικόνα 4.14. Το σπανάκι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φθινόπωρο και Άνοιξη

Βάθος φύτευσης: Έως 1 εκατοστό

Ημέρες βλάστησης: 4 – 5 ημέρες

Συγκομιδή: 40 – 90 ημέρες

- **ΣΠΑΡΑΓΓΙ (*Asparagus officinalis*)**

Εικόνα 4.15. Το σπαράγγι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Την Άνοιξη στους 25 – 30 βαθμούς

Βάθος φύτευσης: 1 – 2 εκατοστά

Ημέρες βλάστησης: 15 – 40 ημέρες

Μεταφύτευση: Το σπορείο μεταβάλετε σε φυτώριο και η μεταφύτευση γίνεται την επόμενη Άνοιξη

Συγκομιδή: Κανονικά από τον 4ο χρόνο εκτός αν έχουμε καλή εξέλιξη τις φυτείες και από 3ο χρόνο

- **ΦΡΑΟΥΛΑ (Fragaria vesca)**

Εικόνα 4.16. Η φράουλα

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Άνοιξη σε θερμοκρασία 8 – 15 βαθμών

Βάθος φύτευσης: Έως 1 εκατοστό

Ημέρες βλάστησης: 7 ημέρες

Μεταφύτευση: Όταν αποκτήσουν 4 – 5 φύλλα στο φυτώριο και Φθινόπωρο ή Άνοιξη στην οριστική θέση στο χωράφι.

Συγκομιδή: Όταν το σύνολο της επιφάνειας των καρπών έχει γίνει κόκκινο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1. ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟΣ – ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΣ

Είναι τα λαχανικά που μπορούμε να φυτεύσουμε ή να μεταφυτεύσουμε από τα μέσα Μάρτη μέχρι και τον Ιούλιο. Την καλλιέργεια αυτών των λαχανικών μπορούμε να την χαρακτηρίσουμε ως την πιο δύσκολη αλλά και πιο ενδιαφέρουσα για τους εξής λόγους :

- α) τα καλοκαιρινά λαχανικά είναι αρκετά ευαίσθητα σε πολλούς εχθρούς και ασθένειες,
- β) είναι πολύ πιο απαιτητικά στις περιποιήσεις τους,
- γ) είναι πιο απαιτητικά σε θρεπτικά στοιχεία και
- δ) έχουν μεγαλύτερες ανάγκες σε νερό, διότι πρέπει να αντιμετωπίσουν τις πολύ υψηλές θερμοκρασίες των καλοκαιρινών μηνών.

Το γεγονός ότι τα περισσότερα καλλιεργούνται για τον καρπό τους, καθιστά την καλλιέργεια ενδιαφέρουσα, διότι το κάθε φυτό ολοκληρώνει τον βιολογικό του κύκλο. (Ακουμιανάκης. Το αλφαβητάρι των λαχανικών. Δίαυλος 1996).

- **ΑΓΓΟΥΡΙ (*Cucumis sativus*)**

Εικόνα 5.1. Το αγγούρι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φεβρουάριο μέχρι και Μάιο. Η βλάστηση είναι ταχύτερη αν η θερμοκρασία είναι τουλάχιστον 21°C.

Βάθος φύτευσης: 2 – 3 εκατοστά

Ημέρες βλάστησης: Περίπου 7 ημέρες

Μεταφύτευση: Περίπου 3-4 εβδομάδες μετά τη σπορά. Απρίλιο έως Ιούνιο.

Συγκομιδή: Περίπου 2 μήνες μετά την σπορά

- **ΓΛΥΚΟΠΑΤΑΤΑ** (*Convolvulus batatas*)

Εικόνα 5.2. Η γλυκοπατάτα

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Άνοιξη πάνω από 15 βαθμούς

Βάθος φύτευσης: 10 – 15 εκατοστά

Ημέρες βλάστησης: 5 – 6 εβδομάδες

Συγκομιδή: Από Οκτώβριο

- **ΚΑΡΠΟΥΖΙ (Citrullus vulgaris)**

Εικόνα 5.3. Το καρπούζι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Από τον Μάρτιο

Βάθος φύτευσης: 1,5 – 2 εκατοστά

Ημέρες βλάστησης: 8 – 10 ημέρες

Μεταφύτευση: 3 – 4 εβδομάδες

Συγκομιδή: Από τον Ιούλιο

- **ΚΟΛΟΚΥΘΙ** (*Cucurbita pepo*)

Εικόνα 5.4. Το κολοκύθι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Μάρτιος έως Ιούνιο.

Βάθος φύτευσης: 1 με 2 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 7 με 10 ημέρες.

Μεταφύτευση: Μάρτιο έως Ιούνιο.

Συγκομιδή: Συγκομίζονται όσο είναι ακόμη μικρά σε μέγεθος.

- **ΜΕΛΙΤΖΑΝΑ** (*Solanum melongena*)

Εικόνα 5.5. Η μελιτζάνα

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Από Γενάρη με ιδανική θερμοκρασία για να βλαστήσουν οι σπόροι μελιτζάνας στους 24-32°C.

Βάθος φύτευσης: Έως 1 εκατοστό.

Ημέρες βλάστησης: 10 – 12 ημέρες.

Μεταφύτευση: Από μέσα Φεβρουαρίου.

Συγκομιδή: 4 – 5 μήνες από την σπορά.

- **ΜΠΑΜΙΑ** (*Hibiscus esculentus*)

Εικόνα 5.6. Η μπάμια

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Απρίλιο – Μάιο σε θερμοκρασίες > 0 °C.

Βάθος φύτευσης: 3 – 4 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 10 – 15 ημέρες.

Συγκομιδή: Συνήθως 4 ημέρες από την άνθηση.

- **ΠΑΤΑΤΑ** (*Solanum tuberosum*)

Εικόνα 5.7. Η πατάτα

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Άνοιξη, 8 βαθμούς στην φύτευση και 12 – 18 °C στην ανάπτυξη.

Βάθος φύτευσης: 10 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 8 – 10 ημέρες.

Συγκομιδή: 3 – 4 μήνες από την φύτευση.

- **ΠΕΠΟΝΙ** (Cucumis melo)

Εικόνα 5.8. Το πεπόνι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Από Μάρτιο στους 23 - 30 °C.

Βάθος φύτευσης: 2 – 3 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 3 το πολύ ημέρες.

Μεταφύτευση: Στα 3 τουλάχιστον πραγματικά φύλλα.

Συγκομιδή: Από Ιούλιο.

- **ΠΙΠΕΡΙΑ** (*Capsicum annuum*)

Εικόνα 5.9. Η πιπεριά

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Αρχές Φεβρουαρίου στους 22 °C.

Βάθος φύτευσης: 2 – 3 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 10 – 15 ημέρες.

Μεταφύτευση: Τέλος Μάρτη.

Συγκομιδή: Αρχές Ιουνίου.

- **TOMATA** (*Solanum lycopersicum*)

Εικόνα 5.10. Η τομάτα

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Αρχές Φεβρουαρίου πάνω από 15 έως 25 °C.

Βάθος φύτευσης: 1 εκατοστό.

Ημέρες βλάστησης: 5 – 8 ημέρες.

Μεταφύτευση: 3 – 4 εβδομάδες από την σπορά.

Συγκομιδή: Αρχές Ιουνίου.

- **ΦΑΣΟΛΑΚΙ** (*Phaseolus vulgaris*)

Εικόνα 5.11. Το φασολάκι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Μάιο – Ιούλιος στους 21 – 32 °C.

Βάθος φύτευσης: 1 – 1,5 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 8 – 16 ημέρες.

Μεταφύτευση: Από Ιούνιο.

Συγκομιδή: 50 – 70 ημέρες από σπορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1. Κατάλογος για την σπορά αρωματικών φυτών και βοτάνων ενός οικογενειακού λαχανόκηπου

- **ΑΝΙΘΟΣ (*Anethum graveolens*)**

Εικόνα 6.1. Ο άνιθος

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε νωρίς την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 10-21 C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Μάρτιος-Απρίλιος.

Βάθος φύτευσης: 0.5-1.5 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 15

Μεταφύτευση: Ανάλογα τις συνθήκες ανάπτυξης συνήθως 20-30 ημέρες μετά.

Συγκομιδή: 40 ημέρες μετά την μεταφύτευση.

- **ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ (*Artemisia dracunculus*)**

Εικόνα 6.2. Η αρτεμισία

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 23 C περίπου.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Απρίλιος.

Βάθος φύτευσης: 0.1 εκατοστά επιφανειακή σπορά.

Ημέρες βλάστησης: 10-20

Μεταφύτευση: Συνήθως τον επόμενο χρόνο.

Συγκομιδή: Συγκομιδή από την δεύτερη χρονιά.

- **ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ (Basilicum)**

Εικόνα 6.3. Ο βασιλικός

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 23-30 C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Μάρτιος-Απρίλιος.

Βάθος φύτευσης: 0.1 εκατοστά επιφανειακή σπορά.

Ημέρες βλάστησης: 5-10.

Μεταφύτευση: Συνήθως 10-15 ημέρες μετά.

Συγκομιδή: 30-50 ημέρες μετά την μεταφύτευση.

- **ΔΕΝΔΡΟΛΙΒΑΝΟ (Rosmarinum officinalis)**

Εικόνα 6.4. Το δενδρολίβανο

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε νωρίς την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 12-23 °C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Μάρτιος-Απρίλιος.

Βάθος φύτευσης: 0.5 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 15-25.

Μεταφύτευση: Συνήθως τον επόμενο χρόνο.

Συγκομιδή: Από την δεύτερη χρονιά.

- **ΘΥΜΑΡΙ (Thymus vulgaris)**

Εικόνα 6.5. Το θυμάρι

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε νωρίς την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 15-21 °C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Μάρτιος-Απρίλιος.

Βάθος φύτευσης: 0-0.5 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 15-25.

Μεταφύτευση: Συνήθως τον επόμενο χρόνο.

Συγκομιδή: Από την δεύτερη χρονιά.

- **ΚΟΛΙΑΝΔΡΟΣ (*Coriandrum sativum*)**

Εικόνα 6.6. Ο κόλιανδρος

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε νωρίς την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 10-21 °C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Μάρτιος-Απρίλιος.

Βάθος φύτευσης: 0.5-1.5 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 6-12.

Μεταφύτευση: Συνήθως 25 ημέρες μετά.

Συγκομιδή: 50 ημέρες μετά την μεταφύτευση.

- **ΣΕΛΙΝΟ (*Arium graveolens*)**

Εικόνα 6.7. Το σέλινο

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 15-21 °C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Φεβρουάριος-Μάρτιος.

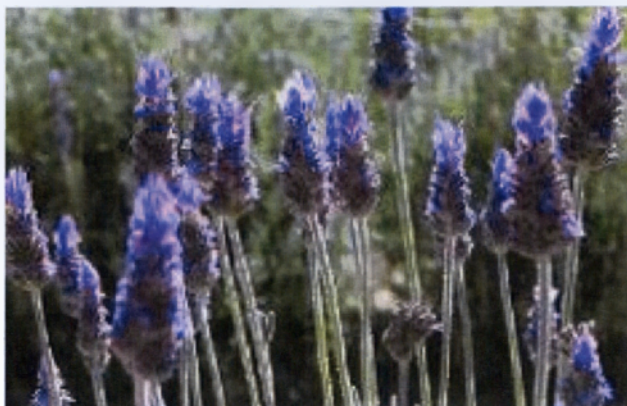
Βάθος φύτευσης: 0.5-1.5 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 10.

Μεταφύτευση: Ανάλογα την ποικιλία και της συνθήκες ανάπτυξης συνήθως 20-30 ημέρες μετά την σπορά.

Συγκομιδή: 90-130 ημέρες μετά την μεταφύτευση.

- **ΛΕΒΑΝΤΑ (*Levendula angustifoli*)**

Εικόνα 6.8. Η λεβάντα

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 20-30 °C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Μάρτιος-Απρίλιος.

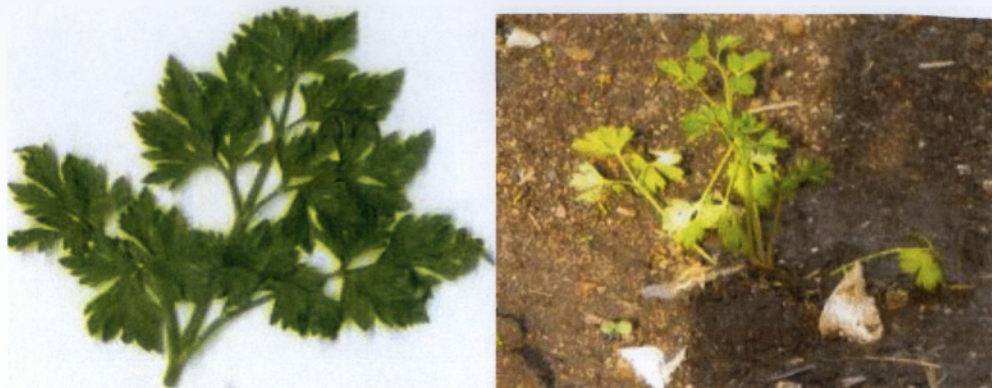
Βάθος φύτευσης: 0.1 εκατοστά επιφανειακή σπορά.

Ημέρες βλάστησης: 30-40.

Μεταφύτευση: Συνήθως τον επόμενο χρόνο.

Συγκομιδή: Από την δεύτερη χρονιά.

- **ΜΑΪΝΤΑΝΟΣ (*Petroselinum crispum*)**

Εικόνα 6.9. Ο μαϊντανός

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε νωρίς την άνοιξη έως το φθινόπωρο όταν οι θερμοκρασίες είναι 10-29 °C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Φεβρουάριος-Σεπτέμβριος.

Βάθος φύτευσης: 0.5 εκατοστά. Μουσκεύουμε τους σπόρους για 24 ώρες πριν την σπορά.

Ημέρες βλάστησης: 10-20.

Μεταφύτευση: συνήθως 20-30 ημέρες.

Συγκομιδή: 70-100 ημέρες μετά την μεταφύτευση.

- **ΜΑΤΖΟΥΡΑΝΑ (*Origanum majorana*)**

Εικόνα 6.10. Η ματζουράνα

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε νωρίς την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 18-23 °C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Μάρτιος-Απρίλιος.

Βάθος φύτευσης: επιφανειακή σπορά.

Ημέρες βλάστησης: 8-15.

Μεταφύτευση: Συνήθως τον επόμενο χρόνο.

Συγκομιδή: Από την δεύτερη χρονιά.

- **ΡΙΓΑΝΗ (*Origanum vulgare*)**

Εικόνα 6.11. Η ρίγανη

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε νωρίς την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 18-23 °C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Μάρτιος-Απρίλιος.

Βάθος φύτευσης: επιφανειακή σπορά.

Ημέρες βλάστησης: 4-10.

Μεταφύτευση: Συνήθως τον επόμενο χρόνο.

Συγκομιδή: Από την δεύτερη χρονιά.

- **ΦΑΣΚΟΜΗΛΟ (*Salvia officinalis*)**

Εικόνα 6.12. Το φασκόμηλο

Εποχή σποράς - Θερμοκρασία βλάστησης: Φυτεύουμε νωρίς την άνοιξη όταν οι θερμοκρασίες είναι 15-21 °C.

Προτεινόμενη εποχή σποράς για υπαίθρια καλλιέργεια: Μάρτιος-Απρίλιος.

Βάθος φύτευσης: 0.5 εκατοστά.

Ημέρες βλάστησης: 15-25.

Μεταφύτευση: Συνήθως τον επόμενο χρόνο.

Συγκομιδή: Από την δεύτερη χρονιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1. Ημερόλογιο με όλες τις διεργασίες που απαιτεί ένας λαχανόκηπος

7.1.α) Ιανουάριος

Οι καιρικές συνθήκες και αυτό το μήνα δεν βοηθούν ιδιαίτερα στις δουλειές του κήπου, γι' αυτό εκμεταλλευτούμαστε το χρόνο μας σχεδιάζοντας την εικόνα που θα θέλαμε να έχει την άνοιξη ο κήπος μας. Αυτή είναι η κατάλληλη στιγμή να αποφασίσουμε τι θα φυτέψουμε και πού ώστε να προγραμματίσουμε να αγοράσουμε σπόρους και φυτά όταν έρθει η κατάλληλη στιγμή.

- Σχεδιάζουμε από τώρα που θα φτιάξουμε παρτέρια για τα λαχανικά.
- Καθαρίζουμε και συντηρούμε τα εργαλεία μας.
- Μόλις περάσει ο κίνδυνος της παγωνιάς, μπορούμε να φυτέψουμε οπωροφόρα δέντρα και τα πρώτα λαχανικά καθώς και εσπεριδοειδή.
- Προστατεύουμε τα ευαίσθητα φυτά από την παγωνιά.

Το γεγονός ότι κάνει κρύο δεν σημαίνει ότι δεν χρειάζεται να ποτίσουμε τον κήπο μας. Αν το χώμα δεν είναι παγωμένο και δεν έχει βρέξει για περισσότερο από μία εβδομάδα, ποτίζουμε τον κήπο μας. Γενικά, ως προφύλαξη από την παγωνιά, φροντίζουμε να ποτίζουμε νωρίς την ημέρα και αποφεύγουμε το βραδινό πότισμα.

7.1.β) Φεβρουάριος

- Μαζεύουμε τα πεσμένα φύλλα που έχουν συγκεντρωθεί στο έδαφος ώστε να μην υπάρχουν εστίες δημιουργίας ασθενειών και εντόμων στον κήπο μας. Οι πρώτες ζεστές ημέρες της άνοιξης θα σηματοδοτήσουν τη γέννηση ενοχλητικών επισκεπτών στον κήπο μας. Για τον ίδιο λόγο, κόβουμε όλα τα τραυματισμένα κλαδιά αμέσως μόλις τα εντοπίσουμε.
- Αν θέλουμε να απομακρύνουμε τις μυρμηγκοφωλιές που κατά τη διάρκεια του χειμώνα ξεφύτρωσαν στον κήπο μας, μία γερή δόση από ταλκ ή ξύδι θα αναγκάσει τα μυρμήγκια να φύγουν. Επίσης το ράντισμα με ξύδι μπορεί να

μειώσει την εμφάνιση ζιζανίων στον κήπο μας αλλά επειδή αλλάζει την αλκαλικότητα του εδάφους το εφαρμόζουμε με μέτρο.

- Όταν ο καιρός το επιτρέπει κάνουμε μία γερή καθαριότητα στα φυτά του κήπου μας, με το λάστιχο, ώστε να απομακρυνθούν αυγά εντόμων που τυχόν παρέμειναν πάνω στα φυτά παρά τη βροχή και το κρύο.
- Ελέγχουμε τους βολβούς που έχουμε αποθηκεύσει από πέρυσι και πετάμε όσους δείχνουν μαλακοί, ζαρωμένοι ή έχουν σημάδια μούχλας.
- Παραγγέλνουμε ή αρχίζουμε να αγοράζουμε σπόρους λαχανικών και μυρωδικών. Αν έχουμε σπόρους από πέρυσι, ελέγχουμε τις ημερομηνίες και δοκιμάζουμε να αφήσετε λίγους σπόρους πάνω σε βρεγμένη χαρτοπετσέτα που θα τη διατηρήσουμε υγρή. Αν οι σπόροι δεν φυτρώσουν, καλύτερα να αγοράσουμε ένα καινούργιο πακέτο σπόρων.
- Φυτεύουμε κατευθείαν στον κήπο ραδίκια, σπαράγγια και αγκινάρες προς τα τέλη αυτού του μήνα αλλά και σε προστατευμένα δοχεία σπόρους για μπρόκολα, μπιζέλια και λάχανο. Μπορούμε να φυτέψουμε σε δοχεία σπόρο τομάτας για πρώιμη συγκομιδή τον Ιούνιο.
- Όταν ο καιρός το επιτρέπει και το χώμα είναι στεγνό, το σκάβουμε και προσθέτουμε κοπριά ή λίπασμα ώστε να αεριστεί, να ανανεωθεί και προλάβει να "χωνέψει" μέχρι να αρχίσουμε να φυτεύουμε καινούργια φυτά. Ετοιμάζουμε τα παρτέρια για τα λαχανικά και επιδιορθώνουμε τους φράχτες και τα στηρίγματα των δέντρων και των φυτών. Μαζεύουμε ξυλάκια παγωτού ή πλαστικά μαχαίρια που μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε σαν ετικέτες στον κήπο μας γράφοντας πάνω τους με ανεξίτηλο μαρκαδόρο, ώστε να ξέρουμε τι έχουμε σπείρει σε κάθε σημείο. Καλό θα είναι να θυμηθούμε τί λαχανικά είχαμε φυτέψει πέρσι στα παρτέρια έτσι ώστε να αποφύγουμε να βάλουμε στα ίδια σημεία ίδιο τύπο λαχανικού. Εναλλάσσουμε λοιπόν τα λαχανικά μας κάθε 1-2 χρόνια ώστε το έδαφος να προλαβαίνει να ανανεώνεται κάθε χρόνο.

7.1.γ) Μάρτιος

- Επιθεωρούμε τα φυτά μας για να εντοπίσουμε ζημιές από την πρόσφατη παγωνιά. Κλαδεύουμε οτιδήποτε μας φαίνεται "καμένο" και όλα τα σπασμένα κλαδιά.
- Ελέγχουμε συχνά για ασθένειες και έντομα (κυρίως μελίγκρα/αφίδες και κοκκοειδή) που δυστυχώς σύντομα θα αρχίσουν να επισκέπτονται τα φυτά μας.
- Όταν ο καιρός το επιτρέπει κάνουμε μία γερή καθαριότητα στα φυτά του κήπου μας, με το λάστιχο, ώστε να απομακρυνθούν αυγά εντόμων που τυχόν παρέμειναν πάνω στα φυτά παρά τη βροχή και το κρύο.
- Μαζεύουμε τα πεσμένα φύλλα και φρούτα που έχουν συγκεντρωθεί στο έδαφος ώστε να μην υπάρχουν εστίες δημιουργίας ασθενειών και εντόμων στον κήπο μας. Οι πρώτες ζεστές ημέρες της άνοιξης θα σηματοδοτήσουν τη γέννηση ενοχλητικών επισκεπτών στον κήπο μας. Για τον ίδιο λόγο, κόβουμε όλα τα τραυματισμένα κλαδιά αμέσως μόλις τα εντοπίσουμε.
- Καλό θα είναι να μην φυτέψουμε σπόρους απευθείας στον κήπο αν είχαμε πολλές βροχές και το χώμα είναι πολύ υγρό γιατί θα σαπίσουν. Τους φυτεύουμε καλύτερα σε δοχεία και μεταφυτεύουμε τα φυτά στον κήπο λίγο αργότερα που το χώμα θα έχει τραβήξει αρκετή από την υγρασία.
- Μέσα σ' αυτό το μήνα τα φυτώρια θα αρχίσουν να παραλαμβάνουν καινούργια φυτά, οπότε κάνουμε μια βόλτα για να τα δούμε.
- Επιδιορθώνουμε τα στηρίγματα φυτών πριν τα φυτά μας αρχίσουν να αναπτύσσονται.
- Αρχίζουμε να ξεχορταριάζουμε τον κήπο μας αμέσως μόλις δούμε κάτι να φυτρώνει. Είναι πιο εύκολο να το κάνουμε τμηματικά παρά όταν όλος ο κήπος μας θα έχει γεμίσει χορτάρια. Συν τοις άλλοις, τότε θα πρέπει να ξεχωρίσουμε αυτά που δεν θέλουμε να ξεριζώσουμε και μπορεί να μας συμβούν ατυχήματα.
- Πριν ξεκινήσουμε την προετοιμασία του κήπου, ρίχνουμε μία προσεκτική ματιά μετά από βροχή. Εντοπίζουμε σε ποια σημεία λιμνάζει το νερό και φροντίζουμε

είτε να ανοίξουμε αυλάκια που θα το απομακρύνουν είτε να βελτιώσουμε την αποστράγγιση του χώματος.

- Σκάβουμε καλά τον κήπο μας με την πρώτη ευκαιρία που το χώμα δεν είναι υγρό και προσθέτουμε κοπριά ώστε να προλάβει να «χωνέψει» πριν αρχίσουμε να φυτεύουμε. Ανάλογα με την ποιότητα του χώματος, εξασφαλίζουμε καλή αποστράγγιση στα παρτέρια μας προσθέτοντας λίγη άμμο στο χώμα όπου χρειάζεται. Αν σκοπεύουμε να φυτέψουμε κοντά σε μάντρες ή τοίχους φροντίζουμε να προσθέτουμε υλικά που διατηρούν την υγρασία στο χώμα (π.χ. περλίτη), καθώς τις ζεστές ημέρες το χώμα σε αυτά τα σημεία στεγνώνει πιο γρήγορα από τον υπόλοιπο κήπο.
- Φυτεύουμε κατευθείαν στον κήπο λαχανικά όπως σπανάκι, σέλινο, καρότα, πατάτες, κρεμμύδια, ραδίκια, λάχανο. Αν θέλουμε, μπορούμε να ξεκινήσουμε με μαρούλι και ντομάτες από σπόρο για πρώιμη συγκομιδή.

Επιθεωρήστε τα φυτά σας για να εντοπίσετε ζημιές από την πρόσφατη παγωνιά.

Κλαδέψτε οτιδήποτε σας φαίνεται «καμένο» και όλα τα σπασμένα κλαδιά.

7.1.δ) Απρίλιος

- Φυτεύουμε κατευθείαν στον κήπο μας σπόρους από κόσμο, κατηφέδες, πορτουλάκα και σάλβια. Διατηρούμε το χώμα υγρό μέχρι οι σπόροι να φυτρώσουν κι όταν θα φτάσουν στο στάδιο των 4 φύλλων, τους αραιώνουμε ανάλογα. Αφαιρούμε τα επιπλέον φυτά με προσοχή και μπορούμε άφοβα να τα μεταφυτεύσουμε σε άλλα σημεία.
- Κλαδεύουμε τα φυτά που έχουν μεγαλώσει άνισα ώστε να ενισχύσουμε την ανάπτυξή τους και να κάνουμε την εικόνα τους πιο «γεμάτη».
- Ρίχνουμε μία τελευταία ματιά στα αναρριχώμενα φυτά, αν χρειάζεται να κλαδέψουμε λίγο πιο δραστικά ή να διορθώσουμε κάτι ακόμη, το κάνουμε αμέσως πριν την εμφάνιση νέας βλάστησης.
- Φυτεύουμε λαχανικά στον κήπο ή μεταφυτεύουμε τα φυτά που καλλιεργήσαμε από σπόρο. Η εποχή αυτή είναι κατάλληλη για τα ραδίκια, τα καρότα, τα μπιζέλια, λάχανα, μπρόκολα και πρώιμης συγκομιδής ντομάτες. Επίσης,

πατάτες, κρεμμύδια και σκόρδα. Στο τέλος του μήνα φυτεύουμε καλαμπόκι, πιπεριές, μελιτζάνες, κολοκύθι και φασόλια.

7.1.ε) Μάιος

- Ρίχνουμε μία τελευταία ματιά στα αναρριχώμενα φυτά, αν χρειάζεται να κλαδέψουμε λίγο πιο δραστικά ή να διορθώσουμε κάτι ακόμη, να το κάνουμε αμέσως, πριν την εμφάνιση νέας βλάστησης.
- Αυξάνουμε σταδιακά τη λίπανση. Μέσα σε αυτό το μήνα θα πρέπει να λιπαίνουμε με τις κανονικές δόσεις και τη συνηθισμένη συχνότητα.
- Με τις ζέστες εμφανίστηκαν ήδη τα πρώτα ενοχλητικά έντομα όπως η μελίγκρα/αφίδες και τα κοκκοειδή. Ελέγχουμε συχνά και προσεκτικά τα φυτά μας, κυρίως στα νέα βλαστάρια και στην κάτω πλευρά των φύλλων έτσι ώστε να εντοπίσουμε και να αντιμετωπίσουμε έγκαιρα το πρόβλημα.
- Ελέγχουμε συχνά και για τετράνυχο (μοιάζει με ιστό αράχνης που τυλίγει τα φρέσκα φυλλαράκια και τα ξεραίνει) ο οποίος θα εμφανιστεί μόλις η ατμόσφαιρα αρχίσει να γίνεται πιο ξηρή και ζεστή. Ο τετράνυχος μπορεί να κάνει μεγάλη ζημιά στα φυτά μας και επιτίθεται κυρίως (αλλά όχι μόνο) σε τριανταφυλλιές και γιασεμί. Αν δεν αντιμετωπιστεί έγκαιρα, είναι πολύ πιθανό να επεκταθεί και στα υπόλοιπα φυτά.
- Μαζεύουμε τα πεσμένα φύλλα που έχουν συγκεντρωθεί στο έδαφος ώστε να μην υπάρχουν εστίες δημιουργίας ασθενειών και εντόμων στον κήπο μας.
- Στα φυτά που ανθοφορούν αυτή την περίοδο, κόβουμε τα λουλούδια που μαραίνονται, για να ενισχύσουμε την παραγωγή νέων μπουμπουκιών.
- Φυτεύουμε λαχανικά απευθείας στον κήπο ή μεταφυτεύουμε τα φυτά που καλλιεργήσαμε από σπόρο. Η εποχή αυτή είναι κατάλληλη για όλα τα λαχανικά καλοκαιρινής συγκομιδής, όπως π.χ. πιπεριές, μελιτζάνες, ντομάτες, κολοκύθι και φασόλια ή πατάτες.

7.1.στ) Ιούνιος

- Για να περιορίσουμε την πιθανότητα εμφάνισης του τετράνυχου, μαζεύουμε τα πεσμένα φύλλα που έχουν συγκεντρωθεί στις γλάστρες και κυρίως ξεριζώνουμε τα αγριόχορτα που μπορεί να έχουν φυτρώσει γύρω από τα φυτά μας. Επίσης, φροντίζουμε να αυξήσουμε την υγρασία, ψεκάζοντας ή καταβρέχοντας τα φυτά μας το μεσημέρι.
- Φυτεύουμε λαχανικά απευθείας στον κήπο ή μεταφυτεύουμε τα φυτά που καλλιεργήσαμε από σπόρο. Αυτός ο μήνας είναι ο τελευταίος που μπορούμε να φυτέψουμε λαχανικά καλοκαιρινής συγκομιδής, όπως π.χ. πιπεριές, μελιτζάνες, ντομάτες, κολοκύθι και φασόλια ή πατάτες.

7.1.ζ) Ιούλιος

- Ελέγχουμε συχνά και προσεκτικά τα φυτά μας, κυρίως στα νέα βλαστάρια και στην κάτω πλευρά των φύλλων έτσι ώστε να εντοπίσουμε και να αντιμετωπίσουμε έγκαιρα βλαβερά έντομα όπως η μελίγκρα, τα κοκκοειδή και οι κάμπιες. Δυστυχώς αυτά τα έντομα επανακάμπτουν γι' αυτό πρέπει να επαναλάβουμε τους ψεκασμούς αμέσως μόλις εντοπίσουμε το πρώτο σύμπτωμα.
- Αντιμετωπίζουμε τον τετράνυχο άμεσα γιατί θα επεκταθεί, ακόμα και σε εκείνα τα φυτά που θεωρούμε ως πολύ ανθεκτικά στις ασθένειες και τα έντομα. Και επειδή ο τετράνυχος συχνά υποτροπιάζει άρα και σ' αυτή την περίπτωση επαναλαμβάνουμε τους ψεκασμούς.
- Δεν κάνουμε βαθύ κλάδεμα αυτή την εποχή.
- Αρχίζουμε να μαζεύουμε τους πρώτους καρπούς των φρούτων και των λαχανικών μας.
- Αν καλλιεργούμε αρωματικά (δυόσμο, βασιλικό, άνηθο), κόβουμε τις κορυφές πριν βγάλουν λουλούδια για να ενισχύσουμε την ανάπτυξη νέων βλασταριών. Αν θέλουμε να τα αποξηράνουμε για να τα χρησιμοποιήσουμε το χειμώνα, αρχίζουμε να τα μαζεύουμε από τώρα.

- Προς το τέλος του μήνα αρχίζουμε να μαζεύουμε σπόρους από τα ετήσια για να τους χρησιμοποιήσουμε την επόμενη άνοιξη.
- Στο εμπόριο θα βρούμε άφθονες λύσεις αυτόματου ποτίσματος. Το πιο ασφαλές είναι να επενδύσουμε σε ένα καλό σύστημα αυτόματου ποτίσματος το οποίο θα ρυθμίσουμε σύμφωνα με τις ανάγκες μας. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα σωλήνα ποτίσματος στον οποίο θα προσαρμόσουμε «μπεκ» σύμφωνα με το πόσες ρίζες φυτών έχουμε. Στη συνέχεια με ένα χρονοδιακόπτη που θα βάλουμε στη βρύση, θα ρυθμίσουμε πότε και για πόση ώρα θα ποτίζονται τα φυτά μας. Είναι η ασφαλέστερη λύση και ακόμα κι όταν θα επιστρέψουμε, το αυτόματο πότισμα μπορεί να διατηρηθεί ώστε να μας ξεκουράσει ή να ποτίζει τις ώρες που θα λείπουμε.

7.1.η) Αύγουστος

- Ποτίζουμε όσο συχνά χρειάζεται, ελέγχοντας πάντα το χώμα πριν ποτίσουμε.
- Πλένουμε με το λάστιχο τα φύλλα των φυτών για να απομακρύνουμε τη σκόνη και τυχόν έντομα, όσο συχνότερα μπορούμε.
- Στα ανθοφόρα και κυρίως στα ετήσια φυτά, κόβουμε συχνά τα μαραμμένα λουλούδια για να ενισχύσουμε την παραγωγή νέων μπουμπουκιών.
- Κορφολογούμε ή κλαδεύουμε τα ετήσια που έχουν μεγαλώσει άνισα. Με αυτόν τον τρόπο θα τα ανανεώσουμε και θα είναι όμορφα για ένα ή δύο μήνες ακόμη ανάλογα με το πότε θα κρυώσει ο καιρός.
- Λιπαίνουμε κανονικά.
- Δεν φυτεύουμε ακόμη σπόρους ή βολβούς για χειμωνιάτικα ή ανοιξιάτικα ετήσια, περιμένουμε να πέσει η θερμοκρασία.
- Μαζεύουμε σιγά-σιγά σπόρους από τα ανθοφόρα για να τους χρησιμοποιήσουμε του χρόνου.
- Κόβουμε συχνά μυρωδικά από τον κήπο μας και δεν τα αφήνουμε να ανθίσουν (π.χ. βασιλικός, δυόσμος) γιατί η ενέργειά τους θα διοχετευτεί στη δημιουργία σπόρων κι όχι σε νέο φύλλωμα. Αν η συγκομιδή μας είναι μεγαλύτερη από τις ανάγκες μας, μπορούμε να την αποξηράνουμε.

- Τα εποχικά λαχανικά όπως οι τομάτες, οι πιπεριές, οι μελιτζάνες, τα αγγούρια και τα κολοκυθάκια είναι στο πιο παραγωγικό τους στάδιο. Μαζεύουμε τους καρπούς και φροντίζουμε καθώς μεγαλώνουν να μην ακουμπούν στο χώμα (π.χ. τα κολοκυθάκια ή οι κολοκύθες) για να μην σαπίσουν.
- Αν θέλουμε να φυτέψουμε λαχανικά φθινοπωρινής συγκομιδής, αρχίζουμε από τώρα να προγραμματίζουμε ώστε να μπορέσουμε να φυτέψουμε στα τέλη του μήνα ή στις αρχές του επόμενου, ανάλογα με τις θερμοκρασίες που θα επικρατούν.

7.1.θ) Σεπτέμβριος

- Φυτεύουμε ετήσια ή διετή φυτά που ανθοφορούν τον χειμώνα και την άνοιξη (π.χ. πανσέδες, γαρύφαλλα, σκυλάκια, χρυσάνθεμα, μαργαρίτες) όταν ο καιρός σταθεροποιηθεί σε θερμοκρασίες γύρω στους 20οC.
- Φτιάχνουμε σε μία άκρη του κήπου μας ένα «βουνό» από τα ετήσια που ξεραίνονται και τα αφήνουμε εκεί, έτσι ώστε την άνοιξη να έχουμε έτοιμο λίπασμα.
- Μαζεύουμε συχνά τα πεσμένα φύλλα που με την άνοδο της ατμοσφαιρικής υγρασίας αποτελούν ιδανικό καταφύγιο για τα βλαβερά έντομα.
- Αν καλλιεργούμε μυρωδικά (π.χ. βασιλικός, δυόσμος) κόβουμε τα κλωνάρια και τα μεταφυτεύουμε σε μικρά γλαστράκια ώστε να τα διατηρήσουμε σε εσωτερικό χώρο και το χειμώνα.
- Ενισχύουμε τη λίπανση σε όλα τα φυτά αρκεί η θερμοκρασία να μην αγγίζει τα όρια καύσωνα.
- Φυτεύουμε μαρούλια, σπανάκι και ραδίκια προς τα τέλη του μήνα.

7.1.ι) Οκτώβριος

- Ενισχύουμε τη λίπανση σε όλα τα φυτά τώρα που η θερμοκρασία είναι κάπως χαμηλότερη.
- Αν φυτέψαμε ήδη βολβούς μέσα στο Σεπτέμβριο, πιθανόν κάποιοι από αυτούς να έχουν ήδη φυτρώσει. Τους ποτίζουμε αραιά αν δεν βρέχει.

- Φυτεύουμε ετήσια ή διετή φυτά που ανθοφορούν τον χειμώνα και την άνοιξη (π.χ. πανσέδες, γαρύφαλλα, σκυλάκια, χρυσάνθεμα, μαργαρίτες).
- Βγάζουμε από το χώμα τους βολβούς καλοκαιρινής ανθοφορίας μόλις τα φυτά ξεραθούν και τους αποθηκεύουμε σε στεγνό και ζεστό σημείο.
- Ενισχύουμε τη λίπανση σε όλα τα φυτά τώρα που η θερμοκρασία είναι κάπως χαμηλότερη.
- Φυτεύουμε μαρούλια, σπανάκι, ραδίκια μέσα σε αυτό το μήνα. Μπορούμε επίσης να φυτέψουμε σκόρδα τώρα, για πρώιμη συγκομιδή νωρίς το καλοκαίρι.
- Μαζεύουμε σπόρους και ξεριζώνουμε τα ετήσια φυτά που άρχισαν να ξεραίνονται. Αποθηκεύουμε τους σπόρους σε στεγνό και δροσερό σημείο μέχρι την επόμενη άνοιξη.
- Σκάβουμε τα άδεια σημεία του κήπου μας και προετοιμάζουμε παρτέρια για την άνοιξη. Προσθέτουμε στο χώμα κοπριά ώστε να «χωνέψει» μέχρι την άνοιξη.

7.1.κ) Νοέμβριος

- Αν φυτέψαμε ετήσια ή διετή φυτά χειμερινής ανθοφορίας τους δυο προηγούμενους μήνες, θα έχουν ήδη φτάσει στο στάδιο των 4 φύλλων.
- Ενισχύουμε τη λίπανση σε όλα τα φυτά τώρα που η θερμοκρασία είναι χαμηλότερη. Διότι όταν έχουμε παγωνιά η λίπανση πρέπει να διακόπτεται.
- Ελαττώνουμε τη συχνότητα ποτίσματος αλλά όχι την ποσότητα του νερού. Αν ο καιρός είναι βροχερός αραιώνουμε το πότισμα ακόμη περισσότερο.
- Προμηθευόμαστε φύλλα χοντρού πλαστικού ώστε να μπορέσουμε να προστατέψουμε τα φυτά μας σε περίπτωση παγωνιάς. Θα μπορούσαμε να αγοράσουμε όσα μέτρα πλαστικό χρειαζόμαστε και να μας περάσουν πριτσίνια (τρύπες με μεταλλικό δαχτυλίδι) ώστε να μπορούμε να δέσουμε το πλαστικό πάνω στα κάγκελα ή τα φυτά. Αυτή η λύση είναι πιο μόνιμη καθώς το ίδιο πλαστικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πολλά χρόνια.

7.1.λ) Δεκέμβριος

Οι χειμωνιάτικοι μήνες είναι η εποχή που ο κήπος μας ξεκουράζεται. Το χώμα έχει ανάγκη να μείνει ελεύθερο από φυτά για να ανανεωθεί.

- Είναι η ευκαιρία να ξανασχεδιάσουμε τον κήπο μας διορθώνοντας αυτά που δεν μας άρεσαν στον ανθισμένο περσινό μας κήπο είτε όσον αφορά είδη φυτών είτε χρώματα λουλουδιών. Σκεφτόμαστε και αποφασίζουμε τι θα φυτέψουμε την άνοιξη και σε ποια σημεία του κήπου μας.
- Είναι επίσης ευκαιρία να επισκευάσουμε τυχόν διαδρόμους ή βραχόκηπους και να σκάψουμε το χώμα αν είναι στεγνό ώστε να βοηθήσουμε στον αερισμό και στην ανανέωσή του. Επίσης καθαρίζουμε και συντηρούμε τα εργαλεία που χρησιμοποιούμε στον κήπο μας.
- Φροντίζουμε τα χειμωνιάτικης συγκομιδής λαχανικά που έχουμε στον κήπο μας και σκάβουμε καλά τα αυλάκια γύρω τους ώστε ακόμα και στις ημέρες συνεχόμενης βροχής το νερό να μην λιμνάζει.

7.2. ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

Οι βασικοί κανόνες που πρέπει να σεβαστούμε, αν θέλουμε να στεφθούν με επιτυχία οι προσπάθειές μας, είναι λίγοι, ακόμα κι αν δε διαθέτουμε καμία σχετική εμπειρία.

- Η θέση που θα εγκαταστήσουμε τον λαχανόκηπο μας: πρέπει να προφυλάσσεται από ισχυρούς ανέμους και να λούζεται πολλές ώρες την ημέρα από το φως του ηλίου.
- Το χώμα πρέπει να είναι γόνιμο και να στραγγίζει καλά. Ακόμα όμως και αν πρόκειται για αργιλόχωμα, μπορούμε πάντα να το βελτιώσουμε, προσθέτοντας φυλλόχωμα και κοπριά ή κομπόστ.
- Το πότισμα θέλει λίγη προσοχή, καθώς δεν έχουν όλα τα λαχανικά τις ίδιες απαιτήσεις σε νερό.

- Οι σπόροι είναι ένα σημαντικό θέμα. Στο φυτώριο απ' όπου θα προμηθευτούμε τους σπόρους ή τα έτοιμα φυτά, μπορούμε να μάθουμε ποιες από τις αγαπημένες μας τροφές μπορούν να ευδοκιμήσουν στην περιοχή που μένουμε. Αξίζει τον κόπο να ψάξουμε για σπόρους από ντόπιες ποικιλίες ή να αγοράσουμε σπόρους βιολογικής γεωργίας από τα ειδικά μαγαζιά, ώστε να αποφύγουμε τα υβρίδια. Φυτεύουμε τους σπόρους σε γλαστράκια τύρφης ή σε σπορείο την κατάλληλη εποχή και σύμφωνα με τις οδηγίες που αναγράφονται στο φακελάκι τους. Φροντίζουμε ώστε το χώμα τους να είναι πάντοτε νοτισμένο, όταν πια βλαστήσουν, ένα πότισμα την ημέρα είναι συνήθως αρκετό.
- Οι ποσότητες που χρειαζόμαστε πρέπει να υπολογιστούν από την αρχή. Για παράδειγμα, μία τετραμελής οικογένεια δεν χρειάζεται πάνω από δώδεκα ντοματιές και δέκα αγγουριές για να καλύψει τις καλοκαιρινές ανάγκες της σε αυτά τα λαχανικά. Πάντως, πρέπει πάντα να φυτεύουμε μιάμιση φορά παραπάνω σπόρο απ' όσο υπολογίσαμε, για να αντισταθμίσουμε τις πιθανές απώλειες που θα προκύψουν.
- Η μεταφύτευση των φυτών σε ζαρντινιέρες, γλάστρες ή στο χώμα του κήπου, εξαρτάται κυρίως από τις διαστάσεις που τελικά θα λάβουν οι ποικιλίες μας. Εκεί που προμηθευτήκαμε τους σπόρους ή τα νεαρά φυτά θα ξέρουν να μας συμβουλέψουν σχετικά.
- Η συγκαλλιέργεια βασίζεται στις προτιμήσεις που εμφανίζουν τα διάφορα φυτά όσον αφορά τα γειτονικά τους. Οι ντοματιές, για παράδειγμα, ευνοούνται όταν γειτνιάζουν με τα καρότα και το σέλινο, αλλά δεν αντέχουν την παρέα της πατάτας. Η αγγουριά πάλι, «τρελαίνεται» για την μπιζελιά και το κρεμμύδι, αλλά δεν αναπτύσσεται καλά κοντά στα ραπανάκια.
- Η λίπανση δεν είναι δύσκολη, γιατί οι ανάγκες των περισσότερων φυτών σε τροφή είναι γνωστές και στην αγορά κυκλοφορούν πλέον πολλά και αξιόπιστα λιπάσματα, εκτός από τη δοκιμασμένη συνταγή της χωνεμένης κοπριάς.

• Οι εχθροί των φυτών μας μπορούν να καταπολεμηθούν με φυσικό και αβλαβή τρόπο: Βγαίνουμε τη νύχτα μ' ένα φακό και μαζεύουμε με τα χέρια τα αδηφάγα σαλιγκάρια. Παρασκευάζουμε ζυμούς από βότανα σαν την αψιθιά ή την τσουκνίδα, για να διατηρήσουμε σε χαμηλά επίπεδα την προσβολή από τη μελίγκρα, τα ακάρεα και τον τετράνυχο.

Το κλάδεμα και την προστασία του αγροκτήματός μας από τους χειμωνιάτικους παγετούς, δε θα δυσκολευθούμε επίσης καθόλου να τα μάθουμε. Μπορούμε να μετατρέψουμε σε λίπασμα όλες τις οργανικές ουσίες που προέρχονται από τον κήπο και την κουζίνα μας, και με το μείγμα που προκύπτει (κομπόστ) να χαρίσουμε στο χώμα υγεία και στα φυτά μας δύναμη.

Ίσως επίσης να εξοικονομήσουμε τα χρήματα και τα ελάχιστα τετραγωνικά που χρειάζονται, για να εγκαταστήσουμε και ένα από τα μικρά οικιακά θερμοκήπια που κυκλοφορούν πλέον στην ελληνική αγορά, ώστε να παράγουμε λαχανικά αλλά ακόμη και εξωτικά φρούτα, ολόκληρο σχεδόν το χρόνο. Δεν είναι δύσκολο, πάλι, από την αρχή κιόλας να χτίσουμε με τούβλα ένα υπερυψωμένο παρτέρι για να κάνουμε όλες τις εργασίες στο ύψος των χεριών μας και να μην χρειάζεται να μένουμε για πολλή ώρα σκυφτοί, ιδιαίτερα αν δεν πρέπει να επιβαρύνουμε την μέση μας. Μπορεί πάλι, αργότερα, να αποφασίσουμε να επεκτείνουμε τις δραστηριότητες μας και στο χώρο της «κτηνοτροφίας». Οι κότες θεωρούνται από τα πιο εύκολα στην εκτροφή τους οικιακά ζώα. (ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΣΠΑΡΤΣΗ. Δρος Γεωπονικής σχολής Παν/μιου Θεσ/νικης. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΛΑΧΑΝΟΚΟΜΙΑ. Οργανισμός εκδόσεων διδακτικών βιβλίων. Αθήνα 1992).

ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Δε θα δυσκολευτούμε τελικά να βρούμε τη λύση σε ότι κι αν αντιμετωπίσουμε, με μόνους βοηθούς μας την εμπειρία που με τον καιρό θα αποκτήσουμε και την δημιουργική μας φαντασία. Ίσως χρειαστεί μόνο να πάρουμε ένα χεράκι βοήθειας από τα μέλη της οικογένειάς μας ή κάποιους φίλους με τους οποίους μοιραζόμαστε το ίδιο πάθος για ότι τρέφει τη ζωή.

7.3. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

- Όταν αγοράζουμε σπόρους προσέχουμε την ημερομηνία λήξεως. Υπάρχει περίπτωση οι σπόροι μας να μη βλαστήσουν αν αυτή έχει περάσει.
- Όταν σπέρνουμε σε τελάρα φροντίζουμε οι σπόροι να απέχουν μεταξύ τους 2 – 2,5 εκατοστά για να έχουν το χώρο να αναπτυχθούν σωστά.
- Το πότισμα να γίνεται σταθερές ώρες και με σταθερές ποσότητες νερού. Θα πρέπει να αποφεύγονται οι ώρες με πολλή ζέστη και έντονο ήλιο.
- Πριν τη μεταφύτευση προετοιμάζουμε το έδαφος με σκάψιμο (φρέζα ή τσάπα), αφαιρούμε τα ζιζάνια και εφαρμόζουμε μια βασική λίπανση. Η συνεχής χρήση του λαχανόκηπου μπορεί να εξαντλήσει τα αποθέματα ασβεστίου στο χώμα, που είναι απαραίτητο για τη ρύθμιση της οξύτητας, για τη συγκράτηση άλλων στοιχείων (κάλιο), και για τη απελευθέρωση θρεπτικών συστατικών που χρειάζονται τα φυτά. Η έλλειψη διορθώνεται με προσθήκη κατάλληλης ποσότητας ασβεστίου.
- Η μεταφύτευση στην οριστική θέση των σπορόφυτων (φυτών που προήλθαν από σπόρο) γίνεται συνήθως 4 – 6 εβδομάδες μετά τη φύτευση. Εξαιρούνται τα φυτά που σπέρνονται απ' ευθείας στο χώμα όπως το καρότο, το ραδίκι, η φράουλα, το φασόλι, ο αρακάς και τα φυτά που πρέπει να «ψηθούν» όπως η τομάτα (90 ημέρες), η πιπεριά και η μελιτζάνα (60 – 75 ημέρες).
- Για τη προστασία της καλλιέργειας μας από αρρώστιες καλό είναι να προτιμήσουμε παραδοσιακές μεθόδους φυτοπροστασίας (π.χ. θειάφισμα) η σύγχρονα βιολογικά φυτοφάρμακα, ακίνδυνα για μας και το περιβάλλον. Αποφεύγουμε τη χρήση γεωργικών φαρμάκων. (Λαχανοκομικό λεξικό. ΣΑΚΑΝΤΑΝΗ. Δεύτερος ημίτονος (λ-ω).Αθήνα 1977).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πληροφορίες από έντυπο υλικό:

- Λ.Κ.Β. ΣΑΚΑΝΤΑΝΗ. Γεωπόνου. ΛΑΧΑΝΟΚΟΜΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ. ΠΡΩΤΟΣ ΗΜΙΤΟΝΟΣ (Α-Κ). ΑΘΗΝΑ 1972
- Κ.Β. ΣΑΚΑΝΤΑΝΗ. Γεωπόνου. ΛΑΧΑΝΟΚΟΜΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ. ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΗΜΙΤΟΝΟΣ (Λ-Ω). ΑΘΗΝΑ 1972
- ΚΩΣΤΑΣ ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗΣ - ΓΕΩΠΟΝΟΣ. Το αλφαβητάρι των λαχανικών. ΧΕΙΜΕΡΙΝΑ ΛΑΧΑΝΙΚΑ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΑΥΛΟΣ 1996.
- ΚΩΣΤΑΣ ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗΣ - ΓΕΩΠΟΝΟΣ. Το αλφαβητάρι των λαχανικών. ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ ΛΑΧΑΝΙΚΑ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΑΥΛΟΣ 1996.
- ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΣΠΑΡΤΣΗ. Δρος Γεωπονικής σχολής Παν/μιου Θεσ/νικης. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΛΑΧΑΝΟΚΟΜΙΑ. Οργανισμός εκδόσεων διδακτικών βιβλίων. Αθήνα 1992.
- Δρ ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΚΑΝΑΚΗΣ. Τακτικός καθηγητής ΤΕΙ Καλαμάτας. ΓΕΝΙΚΗ ΛΑΧΑΝΟΚΟΜΙΑ. Εκδόσεις Αγρότυπος αε. Αθήνα 2003.

Πληροφορίες από περιοδικό τύπο:

- Αγρότυπος. Παραγωγή και εμπορία σταυρανθών (χαρακτηριστικά, απαιτήσεις και καλλιεργητική τεχνική). Τεύχος 10/2009, Δεκέμβριος 2009.
- Αγρότυπος. Μελιτζάνα – Πιπεριά (Τύποι, σπορείο και παραγωγή σπορόφυτων). Τεύχος 9//2005, Νοέμβριος 2005

Πληροφορίες από το διαδίκτυο :

- Υπουργείο Αγροτικής ανάπτυξης και Τροφίμων.
<http://www.minagric.gr>
- Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
<http://www.cc.uoa.gr/departs/biology/zoology/conservgr.htm>(15.10.2006)
- Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων, ΕΚΒΥ.
http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_Natural_Environment_el_.html(15.10.2006)
- Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας, Δασαρχείο Πάρνηθας.
http://www.parnithanp.gr/index_xlorida.htm(16.01.2007)
- Ιστοσελίδα Χλωρίδα Μάνης-Ταυγέτου.
<http://www.mani.org.gr/hlorida/index.htm>(16.01.2007)
- ΕΕΑ, European Environment, Agency, multilingual environmental glossary.
<http://glossary.eea.europa.eu/EEAGlossary/S/suburbanisation>
- UNFPA United Nations Population Fund, Population Issues: Meeting development goals.
<http://www.unfpa.org/pds/urbanization.htm>(10-12-2006)
- Βικιπαιδεια ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια.
<http://el.wikipedia.org>
- Πληροφορίες για βιολογικά σκευάσματα:
http://www.plantprotection.hu/modulok/gorog/sunflower/aphid_sun.htm
<http://www.vernet.gr/geovet/gr/viverefyt.asp>